

2012

Informačná databáza okresov Humenné a Snina

Regionálna rozvojová agentúra
Humenné

Materiál bol vypracovaný za finančnej podpory

Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky

Vypracovala: Regionálna rozvojová agentúra Humenné

Adresa: Chemlonská 1, 066 01 Humenné

Tel.: + 421 57 7782030

Fax: + 421 57 7783492

E-mail: rra@rra.sk

Dátum: december 2012

Obsah

ÚVOD.....	3
1 ZHRNUTIE.....	4
1.1 OKRES HUMENNÉ.....	4
1.1.1 História okresu Humenné.....	4
1.1.2 Územie okresu Humenné.....	11
1.1.3 Obyvateľstvo.....	11
1.1.4 Sociálne štatistiky.....	12
1.1.5 Investičné možnosti v okrese.....	14
1.1.6 Kultúra a šport.....	17
1.1.7 Cestovný ruch.....	24
1.1.8 Špecifické stránky a ekonomický potenciál okresu Humenné.....	28
1.2 OKRES SNINA.....	30
1.2.1 História okresu Snina.....	30
1.2.2 Územie okresu Snina.....	40
1.2.3 Obyvateľstvo.....	41
1.2.4 Sociálne štatistiky.....	42
1.2.5 Investičné možnosti v okrese.....	43
1.2.6 Kultúra a šport.....	44
1.2.7 Cestovný ruch.....	52
1.2.8 Špecifické stránky a ekonomický potenciál okresu Snina.....	56
Aktuálny stav vypracovaných PHSR.....	57
MIKROREGIÓNY v okresoch Humenné a Snina.....	59

ÚVOD

Informačná databáza poskytuje základné údaje a charakteristiku okresov Humenné a Snina, informácie o histórii, prírodnom prostredí, hospodárstve, demografickom zložení obyvateľstva obcí, o investičných možnostiach a vnútornom potenciáli územia týchto okresov a tým aj o možnostiach ďalšieho rozvoja okresov.

Jej súčasťou sú aj štatistické informácie na úrovni NUTS 3 a hlavné národné makro ukazovatele, čo sú hlavné ukazovatele pre hodnotenie napĺňania strategického dokumentu, ktorý komplexne určuje strategický prístup štátu k podpore regionálneho rozvoja - Národnej stratégie regionálneho rozvoja (NSRR).

V rámci stratégie regionálneho rozvoja boli vytipované štyri prioritné oblasti rozvoja SR a to ľudské zdroje, podnikateľské prostredie, výskum a vývoj a ochrana a tvorba životného prostredia, ktorým je venovaná aj časť tejto miestnej dátovej základne, ktorá spolu s hodnotením Programov hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja miest a obcí regiónu by mala upozorniť na slabšie stránky socioekonomického vývoja regiónu.

Dokument bol vypracovaný s finančnou podporou Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky.

Miestna dátová základňa o potenciáli regiónu a charakteristike okresov Humenné a Snina je zverejnená na stránke www.rra.sk a stránke www.ISRRRA.sk

1 ZHRNUTIE

1.1 OKRES HUMENNÉ

1.1.1 História okresu Humenné

Okres Humenné vďaka svojej rozlohe patrí medzi väčšie okresy Slovenska. Leží na severovýchode Slovenska. Jeho história siaha až do 5. storočia, kedy prichádzajú do humenskej kotliny Slovania. Svedčia o tom najstaršie náleziská slovianskej keramiky a sídlisk, ktoré sa nachádzajú pri Brekove, Nižnom Hrušove a Tovarnom. K intenzívnemu osídľovaniu regiónu dochádza v polovici 13. storočia po tatárskych nájazdoch, kedy patrilo toto územie do Zemplínskej stolice a od roku 1848 až do roku 1922 do Zemplínskej župy. V tom čase vznikajú nové sídliska. Tak okolo roku 1317 prišla do Uhorska z Talianska v sprievode kráľa Karola Róberta z Anjou významná šľachtická rodina Drugethovcov. Drugethovci postupne vytvorili z Humenného a okolia sídlo jedného z najrozsiahlejších feudálnych panstiev na Slovensku. Územie aj s mestom Humenné sa nachádzalo na významnej obchodnej ceste, ktorá spájala Uhorsko a Poľsko. V 15. storočí udeľuje kráľ Matej Korvín mestu výsady potvrdené pečaťou a erbom, neskôr mesto získava tridsiatkové právo, čím sa stáva významným kráľovským tridsiatkovým úradom. Okolo roku 1610 vzniká na mieste pôvodného kamenného hradu najvýznamnejšia pamiatka mesta – renesančný kaštieľ. Bolo založené jezuitské kolégium, ako prvá stredná škola v histórii mesta a regiónu. V roku 1684 vymiera rod Drugethovcov, na území sa objavujú noví zemepáni Csákyovci a Van Dernáthovci. V 19. storočí prichádzajú na územie Andrásyovci, sprevádza ich hospodárske oživenie a stavebný rozvoj. V tom čase sa v mnohých obciach začali stavať nové kostoly, z ktorých mnohé sú zapísané v zozname kultúrnych pamiatok. Veľký význam malo postavenie železnice v roku 1871 na trati Michalany - Humenné a Humenné - Medzilaborce - Palota v roku 1873, výstavba výrobných závodov na kachle a lieh, elektrifikácia v roku 1907 v meste Humenné. Humenné sa stalo významným správnym centrom oblasti, so sídlom viacerých úradov, napredujúcim školstvom a zvyšujúcou sa celkovou kultúrnou úrovňou obyvateľstva. Do mesta a oblasti pomaly prenikali výsledky technického pokroku, telefónu, postavili sa nové budovy. Ďalší rozvoj pribrzdila prvá svetová vojna, ktorá mala ťažký dopad na obyvateľstvo, územie Zemplína zostávalo pod kontrolou maďarských úradov, nastal hospodársky úpadok, ktorého vyvrcholením bola vystaňovanie obyvateľov za prácou do cudziny. Vyhlásenie samostatnej Slovenskej republiky privítali obyvatelia regiónu s nadšením a očakávaním. Úspešnému hospodársko - sociálnemu rozvoju bola nápomocná dobre fungujúca cestná a železničná doprava. Ten ale zastavila druhá svetová vojna, ktorá sa dotkla aj obyvateľov tohto regiónu. V okolí Humenného pôsobilo niekoľko partizánskych skupín, ktoré sa spoločne zúčastnili ťažkých bojov v Duklianskom priesmyku a následne pri oslobodzovacom hnutí obcí a miest východného Slovenska. Väčšina obcí a mesto Humenné boli oslobodené v novembri 1944. Vzápätí po oslobodení sa začína najmä za účasti členov Demokratickej strany a Komunistickej strany spoločenský prerod, konštituuju sa nové orgány, svoju činnosť obnovujú organizácie a spolky, ktoré boli po októbri 1938 zakázané. Politický prevrat vo februári 1948 začal éru komunistického režimu. Aj počas tohto obdobia pokračoval rozvoj regiónu. Jedným z dôležitých momentov bolo rozhodnutie o výstavbe nového chemického závodu v Humennom. Jeho výstavba prispela k rozvoju mesta, ale i celého regiónu, zmene životného štýlu tisícov obyvateľov, ktorí si tu našli prácu a Chemlon sa stal ich neoddeliteľnou súčasťou po dlhé desaťročia. Rozvoj chemického priemyslu podmienil aj stavebníctvo, výstavbu

nových bytov, sídlisk, technickej infraštruktúry. Popri výstavbe Chemlonu pokračovala výstavba aj iných nových moderných závodov na spracovanie mlieka, mäsa a iných priemyselných stavieb ostatného priemyslu. V šesťdesiatych rokoch sa v centre mesta uskutočnila rozsiahla asanácia, zmenil sa aj vďaka výstavbe nových obytných, bankových a obchodných domov architektonický vzhľad hlavnej ulice. Ten bol roky upravovaný, až sa koncom 90. rokov rozhodlo mesto vytvoriť z hlavnej a príľahlých ulíc nové moderné centrálné námestie s pešou zónou, s „Potokom času“ a bustou M.R. Štefánika, či spievajúcou fontánou. S celkovým rozvojom sa rozvíja aj školstvo, kultúra a šport. Mesto Humenné a príľahlý región je sídlom základných a stredných škôl. V meste Humenné má svoju pobočku aj vysoká škola. Svoje sídlo tu má aj Vihorlatská hvezdáreň s externým pozorovacím strediskom v Kolonickom sedle a nespornými úspechmi v pozorovateľskej oblasti. Nezastupiteľné miesto pre zvyšovanie historického povedomia má Vihorlatské múzeum, ktoré sídli v zrenovovanom kaštieli a ktoré svojimi zbierkami približuje históriu a život obyvateľov regiónu Humenné a Snina. Súčasťou sú aj expozície ľudovej architektúry a bývania, prírodovedná expozícia, stála výstava „ Z dejín Rómov na Slovensku a galerijné oddelenie.

Mesto Humenné i jeho okolie upúta mnohými historickými pamiatkami medzi ktoré patria:

Kaštiele

Renesančný kaštieľ v Humennom - stojí na mieste bývalého vodného hradu prestavaného pravdepodobne v 13.storočí, prvá písomná zbierka o tomto objekte je z roku 1449. Dnes je sídlom Vihorlatského múzea a jeho návštevníci si môžu prezrieť v jeho priestoroch umelecko-historickú expozíciu dobových interiérov, ktorá predstavuje bývanie šľachty od renesancie po začiatok 20. storočia, prírodovednú expozíciu, príležitostné výstavy poriadané v priestoroch galérie, či stálu výstavu, ako jedinú na Slovensku venovanú dejinám Rómov na Slovensku a pre návštevníkom koncertov vážnej hudby je k dispozícii koncertná sieň.

Kaštieľ v Kamenici nad Cirochou - z roku 1773 dal v obci postaviť rod Czákyovcov. Posledné desaťročia je v ňom depozitár Vihorlatského múzea v Humennom. Kaštieľ je národnou kultúrnou pamiatkou a od roku 2002 patrí Prešovskému samosprávnemu kraju.

Hrady

Jasenov - zrúcanina hradu na zalesnenom chrbte Humenských vrchov na juh od Humenného. Hrad postavili v 13.storočí po vpáde Tatárov. Pravdepodobne ho postavili Račkajovci. Drugethovia sa stali jeho majiteľmi po bitke pri Rozhanovciach (1312) a patril im až do 17.storočia. V roku 1644 obsadili hrad vojská Juraja Rakocziho, pri obliehaní ho ťažko poškodili a už neopravovali. V 18.storočí ho vlastnili Csákyovcia v 19.storočí Andrásyovci. Snahu o záchranu hradu prejavili začiatkom 20. storočia vtedajšie pamiatkové orgány. Niektoré múry zakonzervovali a malú časť objektu zastrešili. Samotný hrad je bezpečný, niektoré časti sú slabo zastrešené, ale dá sa skryť pred nepriaznivým počasím. Pri skúmaní terénu, však treba si dávať pozor, pri odľahlejších častiach hradu sa kopec odrazu prudko zvažuje, môže dôjsť pri nepozornosti k úrazu. Pred hradom sa nachádza ohnisko s výhľadom na Humenné, dnu v hradnom paláci je tiež viac menších ohnísk. Prístup: Východiskovým bodom na výstup k ruinám hradu je blízka obec Jasenov. Na konci obce, tesne pod úpäťm vrchu, na

ktorom je hrad postavený, je turistická tabuľa, popisujúca históriu hradu. Od tabule vedie k hradu chodník. V celej obci sa drzte modrej značky, vedie až na hrad. Výstup je náročnejší a trvá približne 1 hodinu. K hradu je možné prísť aj zo Strážskeho-Krivošťian po chrbte Krivošťianky (549m) asi za 2 hodiny.

Brekov - ani zub času neubral na pôsobivosti a turistickej atraktivite ruinám stredovekého hradu Brekov. Je ho možné ľahko sledovať pri ceste medzi Strážskym a Humenným. Bol vybudovaný v stredoveku ako strážny hrad spolu s inými blízkymi zemplínskymi hradmi Jasenov, Vinné a Čičava na hradnom kopci. Dnešnú podobu získal hrad v roku 1575 za Mikuláša Drugheta, keď sa vystavalo prvé predhradie, vstupná veža so štvorcovým pôdorysom a rozšírilo sa opevnenie pred druhou bránou v nádvorí. Pôvodný hrad tvorili dve nádvorie. Horné nádvorie zabezpečovala veža paláca, na druhej strane sa nachádzala kaplnka. Na druhom nádvorí stála vstupná veža. Poslednú stavebnú etapu predstavuje obnova hradu po roku 1644. Hrad bol obývaný ešte v roku 1698, o krátky čas však spustol celkom. K zrúcaninám hradu vedie náučný chodník z obce Brekov. Z hradného vrchu je pekný výhľad na Humenné, Strážske a chrbát Krivošťianky (549 m), ktorý vystupuje nad protíľahlým brehom Laborca.

Sakrálne stavby a pamiatky

Mesto Humenné

Rímskokatolícky kostol Všetkých svätých - národná kultúrna pamiatka je významnou sakrálnou stavbou, ktorá sa nachádza v centre mesta Humenné. Bývalý františkánsky kláštor, dnes farský rímskokatolícky kostol, je najvýchodnejšie položená gotická stavba v Európe mimo tehlovej gotiky. Súčasťou výzdoby kostola sú vitrážové okná akademického maliara Mikuláša Klimčáka, rodáka z Humenného. V kostole sú umiestnené i telesné pozostatky svätého Bonifáca, ktoré dostal humenský pán Žigmund II. Drugeth do daru od pápeža v roku 1677. Terajší kostol nám predstavuje veľkú jednododovú stavbu s polygonálne ukončenou svätyňou. Stavba kostola pochádza z gotického slohu. Jednotlivé architektonické prvky, ako napr. klenba zachovaná vo svätyni a krúžky okien, datujú kostol do prvej polovice 15. storočia. Hviezdicová klenba má vyžľabané rebrá a v jej strede, vždy pri krížení rebier, sú umiestnené malé štítiky s jednoduchými rozetami. Klenba lode je krížová, renesančná a vznikla niekedy v 17. storočí. Kláštor je pripojený ku kostolu na severnej strane a vytvára s ním jednotný celok. Podľa použitých stavebných hmôt možno kláštor považovať za starší, nakoľko tento typ kláštorňích stavieb sa nám uchováva v priebehu niekoľko storočí. Celé vnútorné zariadenie je pseudogotické a vzniklo v druhej polovici 19. storočia. Tri zaujímavé obrazy sú umiestnené v kláštornej chodbe vedúcej do sakristie. Dva obrazy sú z 18. storočia a obraz Panny Márie je datovaný od r. 1660. Z historických dokumentov sa dozvedáme, že už v 13. storočí v Humennom existovala kostol i fara, no neboli situované v priestoroch dnešného kostola. V r. 1669 v strede mesta postavili nový kostol. Ten sa však v r. 1787 stal obeťou veľkého požiaru. Tento františkánsky kostol bol vybudovaný v 15. storočí k úcte sv. Bonifáca - mučeníka. Relikvie nebohého prechovávajú v bočnej kaplnke sv. Jána Nepomuckého v sklenenej vitríne. Farský kostol je zasvätený k úcte Všetkých svätých.

Grécko-katolícky chrám Nanebovzatia Panny Márie - barokovo-klasicistická murovaná stavba z roku 1767, obnovená v roku 1875. Je to jednodňovaná stavba s polygonálnym presbytériom, dvoma bočnými kaplnkami a predstavanou vežou. K tomuto jadrú pristavili v roku 1875 za presbytériom sakristiu a bočné priestory, pri veži schodište a kaplnku. Hlavná loď je zaklenutá valenou klenbou, fasády sú hladké a veža je krytá dvojitou barokovou cibulovitou strechou.

Kostol na Kalvárii - bol postavený koncom 19. storočia na severných svahoch nad mestom. Architektonický súbor Kalvárie pochádza z roku 1891 a krížová cesta, tvorená štrnástimi kaplnkami, je lemovaná stromovou alejou. V murovaných kaplnkách sú umiestnené kovové reliéfy s výjavmi Krížovej cesty. Dominantou Kalvárie je kostol Panny Márie Sedembolestnej, postavený v klasicistickom slohu.

- ✓ Kostol Reformovanej kresťanskej cirkvi
- ✓ Pravoslávny chrám Cyrila a Metóda
- ✓ Gréckokatolícky chrám sv. Petra a Pavla
- ✓ Gréckokatolícky chrám zoslania Ducha Svätého

Sakrálne stavby a pamiatky v obciach okresu

Hažín - gréckokatolícky kostol sv. Michala z roku 1786-1790

Hrubov - kostol sv. Petra a Pavla z roku 1780

Jabloň - kostol sv. Božieho srdca z roku 1940-43

Jankovce - kostol Božieho tela z roku 1769-1770

Jasenov - kostol sv. Martina z roku 1600

Kamenica nad Cirochou - kostol sv. Štefana z roku 1782

Kamienka - kostol sv. Jána Nepomuckého z rokov 1798-99

Karná - kostol Panny Márie Ružencovej z roku 1770

Kochanovce - kostol sv. Jána Krstiteľa z 2. polovice 18. storočia

Koškovce - kostol sv. Ducha z roku 1584

Ľubiša

✓ kostol sv. Michala z roku 1771

✓ kaplnka sv. Jána Nepomuckého z 2. polovice 18. storočia

Lukačovce - kostol Premenenia Pána z roku 1756

Nižná Jablonka - gréckokatolícky kostol Nanebovzatia Panny Márie z roku 1752

Ohradzany - kostol Nanebovzatia Panny Márie z roku 1940

Ruská Poruba

✓ gréckokatolícky kostol Nanebovzatia Panny Márie z roku 1777

✓ drevený kríž z konca 19. storočia

Turcovce - kostol Mena Panny Márie z roku 1770

Udavské

✓ kostol Najsvätejšej Trojice z roku 1927

✓ kaplnka na Kalvárii z roku 1649

✓ prícestná socha Jána Nepomuckého z polovice 19. stor.

✓ choleroý kríž ako pamiatka na cholerové epidémie v rokoch 1773, 1831 a 1973

Vyšná Jablonka - kostol sv. Petra a Pavla z roku 1766

Závada - gréckokatolícky kostol sv. Michala z roku 1927

Židovské cintoríny

Mesto Humenné

Židovský cintorín v Humennom - najstarší dokument, ktorý svedčí o tom, že už v 18.storočí boli v Humennom židia, je zmluva uzavretá 29. septembra 1743 medzi Máriou Arva Szivi a židom Mozesom Jakabom. V meste kedysi pôsobili spolky Sandok, talmud tóra, ženský dobročinný spolok, založený v roku 1890. Židovské rodiny obývali centrum mesta, kde pôsobili ako obchodníci, lekárnici a poľnohospodári. V Humennom boli vybudované dve synagógy. Prvá v roku 1795 a nová synagóga v roku 1930, ktorá bola asanovaná za prispenia komunistov v roku 1970. Na mieste novej synagógy teraz stojí budova Národnej banky Slovenska. Historické údaje hovoria, že na židovskom cintoríne v Humennom sa pochovávalo od roku 1828, kedy židia odkúpili od uhorského štátu pozemky terajšieho cintorína (židovská hora). Cintorín v Humennom patrí medzi najstaršie a rozlohou najväčšie cintoríny na Slovensku. Na cintoríne sú pochovaní významní občania mesta. Ako prví rabín (kňaz) Jakob Spira, ktorého ostatky boli na tomto cintoríne uložené v roku 1873. Posledným rabínom v Humennom bol Chajim Arje, ktorý bol v roku 1942 deportovaný, a do Humenného sa už nikdy nevrátil. K významným rodinám pochovaným na tomto cintoríne patria aj rodiny Stern, Jozefovič, Guttman a mnohé iné významné rodiny. Tento cintorín si zasluhuje pozornosť mesta z historického hľadiska. Jeho história je zaujímavým objektom jednak pre turistov prichádzajúcich každoročne do nášho mesta, ale aj pre rodinných príslušníkov z celého sveta, najmä z Izraela, USA, Kanady, Austrálie, ktorí tu majú pochovaných svojich najbližších. Cintorín prešiel v rokoch 2005–2011 veľkou rekonštrukciou a toho času je atraktívnym objektom záujmu v rámci cestovného ruchu.

Židovské cintoríny v okrese Humenné:

Jabloň - židovský cintorín

Lukačovce - židovský cintorín

Vojnové cintoríny

Mesto Humenné

- ✓ Vojenský cintorín z 1. svetovej vojny
- ✓ Cintorín vojakov Sovietskej armády
- ✓ Hrob A.G.Jemeljanova - partizánskeho veliteľa v 2. svetovej vojne

Vojnové cintoríny v okrese Humenné:

Ruská Poruba, Jankovce, Kamenica nad Cirochou, Papín, Závada, Vyšný Hrušov

Vojenské pamätníky, pietne miesta a pamätné tabule

Mesto Humenné

- ✓ Pamätník sovietskym vojakom
- ✓ Busta generála Štefánika

Okres Humenné

Ruská Poruba - Pamätník obetiam 2. svetovej vojny

Závada - Pamätník obetiam 2. svetovej vojny

Udavské - pamätná tabuľa kňazovi Štefanovi Hesekovi

Iné architektonické pamiatky

Socha dobrého vojaka Švejka - od roku 2000 stojí na železničnej stanici v Humennom v jej bezprostrednej blízkosti, socha dobrého vojaka Švejka s dobromyseľným úsmevom a neodmysliteľnou fajkou pri studni, z ktorej pri jeho pamätnej návšteve v Humennom na začiatku 20. storočia tiekla „znamenitá železitá voda“. Autorom sochy je humenský sochár Jaroslav Drotár. Po stopách dobrého vojaka Švejka sa môžete vybrať z Humenného po obnovenej železničnej trase do poľského mesta Sanok, kde sa nachádza legendárny hotel Trzema Rózami i ulička Dobrého vojaka Švejka taktiež s nezabudnuteľnou podobou Dobrého vojaka Švejka vo forme sochy.

Objekty ľudovej architektúry

Mesto Humenné

Expozícia ľudovej architektúry a bývania - skanzen - bola vybudovaná v rokoch 1974 a 1982 a verejnosti sprístupnená v roku 1984. Na pomerne malej ploche sa v priebehu desiatich rokov podarilo sústrediť najtypickejšie stavby z regiónu severovýchodného Slovenska a štrnásť objektov ľudovej architektúry a jednu sakrálnu stavbu. Objekty nachádzajúce sa v skanzene nesú v sebe charakteristiku staviteľstva východokarpatskej oblasti, kde hlavným stavebným materiálom bolo drevo, hlina, kameň a slama. Najskromnejšie obydlie predstavuje jednopriestorový, neskôr trojpriestorový dom. Jeho jednotlivé miestnosti sú radené v pozdĺžnej osi, v poradí a obývacia miestnosť, predsieň a komora. Maštal, šopa, chlievy a ostatné hospodárske stavby boli obyčajne spojené s ľudskými obydliami. Interiér domov s hlinenou dlážkou a malými oknami bol veľmi skromný, ale účelný. Inštalované hospodárske domy (zo Zemplínskych Hámrov, Výravý, Olšinkova, Nechvaľovej Polianky, Kalnej Roztoky, Klenovej) sú zariadené dobovým nábytkom, s ukázkami náradia jednotlivých ľudových remesiel a hrnčiarstva, metlárstva, kolárstva a tkáčstva. Napríklad, kováčska dielňa z Nechvaľovej Polianky je dodnes schopná prevádzky. Jednotlivé domy dopĺňajú sýpky a studňa. Obdobne aj vodný mlyn z Vyšnej Jablonky je príkladom úzkeho spojenia obydlija so živnosťou. Nerozlučne spojená s obytnou architektúrou je aj sakrálna architektúra. V expozícii je zastúpená dreveným kostolíkom svätého archanjela Michala z roku 1764. Kostolík pochádza z Novej Sedlice, pôvodne bol vystavaný bez jediného klinca. V jeho interiéri sa nachádza barokový etážový ikonostas z polovice 18. storočia. Kostolík má trojpriestorovú dispozíciu: polygonálne presbytérium, štvorcovú loď a takzvaný babinec a patrí medzi národné kultúrne pamiatky Slovenska. Areál expozície ľudovej architektúry Vihorlatského múzea v Humennom, ako už bolo uvedené, je situovaný takmer v strede mesta v lokalite bývalých grófskych skleníkoch na pomerne atraktívnom a členitom teréne vystihujúcom charakter Horného Zemplína. Svojou rozlohou 4 ha má však limitované možnosti rozsiahlejšej výstavby vzhľadom na okolitú zástavbu. Z hľadiska návštevníckeho programu však táto prezentácia ľudovej architektúry poskytuje návštevníkovi ucelený obraz o charaktere ľudovej architektúry Horného Zemplína. Prezentovaný mikroregión je nesporne súčasťou kultúrneho dedičstva a expozičnou ukázkou života prostého dedinského ľudu. Z pohľadu súčasného rozvoja podnikateľských aktivít a agroturistiky existujúce objekty nie sú funkčné. Tu by sa žiadala celková rozsiahla rekonštrukcia, čo nebolo zámerom pôvodnej výstavby. Ale pri súčasných ekonomických problémoch je málo pravdepodobná ich rekonštrukcia aj samotná realizácia dostavby pôvodných zámerov. Súčasťou návštevníckeho programu Vihorlatského múzea v Humennom nie je len samotná prehliadka skanzenu. Múzeum každoročne pripravuje kultúrne programy a prezentáciu tradičných

ľudových remesiel. Tieto kultúrne aktivity v priestoroch expozície majú už bohatú tradíciu a široký okruh návštevníkov.

Technické pamiatky

Kamenica nad Cirochou - píla z roku 1935

Košarovce - parný mlyn z rokov 1936 - 1937

Udavské - plynový motor z mlyna značky Karol Poledniak zo začiatku 20. stor.

Archeologické náleziská

Mesto Humenné

✓ keramika z mladšej doby kamennej, stopy slovanského osídlenia z 7. - 8. storočia

Brekov - stopy osídlenia z praveku, stopy slovanského osídlenia z 9. - 10. storočia

Brestov - nález mohylových násypov

Hažín nad Cirochou - kamenné nástroje zo staršej doby kamennej, slovanské osídlenie z 9.-10. storočia

Jasenov - keramika a nález strieborných mincí

Kamenica nad Cirochou - stopy pravekého osídlenia ľuďom východoslovenských mohýl

Kochanovce - kamenné nástroje zo staršej doby kamennej

Košarovce - stopy osídlenia z praveku

Lackovce - nálezy črepov z doby bronzovej

Nižná Sitnica - stopy osídlenia z praveku

Pakostov - stopy osídlenia z praveku a Ptičie - nález keltsko-dátskych mincí z 2. storočia pred Kristom.

Mapa okresu Humenné

1.1.2 Územie okresu Humenné

Okres sa rozprestiera na východe Prešovského kraja.

Základné údaje - rok 2011

Rozloha: 754,23 km²
Hustota obyvateľov na 1 km²: 85,3 obyvateľov na km²

Územie okresu Humenné (ha)	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Celková výmera	75 426	75 423	75 423	75 423	75 423	75 423
v tom poľnohospodárska pôda	28 156	28 203	28 182	28 187	28 104	28 100
z toho orná pôda	9 857	9 850	9 841	9 846	9 836	9 828
nepoľnohospodárska pôda	47 270	47 219	47 241	47 236	47 319	47 323
z toho lesná pôda	41 501	41 441	41 440	41 436	41 474	41 492

Tabuľka: Výmera pôdy podľa územia, typu ukazovateľa (zdroj ŠÚ SR).

1.1.3 Obyvateľstvo

Okres Humenné ako súčasť regiónu Horného Zemplína združuje 61 obcí a mesto Humenné:

Adidovce, Baškovce, Brekov, Brestov, Černina, Dedačov, Gruzovce, Hankovce, Hažín nad Cirochou, Hrabovec nad Laborcom, Hrubov, Hudcovce, Humenné, Chlmec, Jabloň, Jankovce, Jasenov, Kamenica nad Cirochou, Kamienka, Karná, Kochanovce, Košarovce, Koškovce, Lackovce, Lieskovec, Ľubiša, Lukačovce, Maškovce, Modra nad Cirochou, Myslina, Nechvalová Polianka, Nižná Jablonka, Nižná Sitnica, Nižné Ladičkovce, Ohradzany, Pakostov, Papín, Porúbka, Prituľany, Ptičie, Rohožník, Rokyto pri Humennom, Rovné, Ruská Kajňa, Ruská Poruba, Slovenská Volová, Slovenské Krivé, Sopkovce, Topoľovka, Turcovce, Udavské, Veľopolie, Vyšná Sitnica, Vyšná Jablonka, Vyšné Ladičkovce, Vyšný Hrušov, Víťazovce, Závada, Závadka, Zbudské Dlhé, Zubné, Valaškovce

Počet obyvateľov k 31.12.2011 (zdroj ŠÚ SR).

Spolu: 64 344
z toho muži: 31 583
ženy: 32 761

Počet obyvateľov žijúcich v mestách: 35 053
v obciach: 29 393

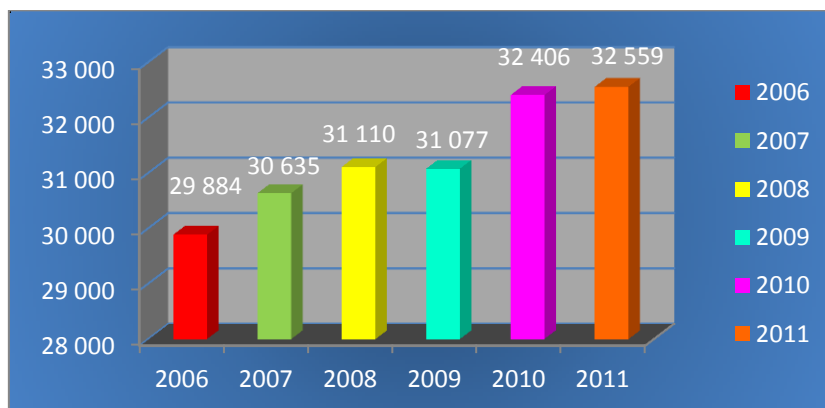
1.1.4 Sociálne štatistiky

a/ Ekonomicky aktívne obyvateľstvo k 31.12.2011

Okres Humenné spolu: 32 559

Územie	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Okres Humenné	29 884	30 635	31 110	31 077	32 406	32 559

Tabuľka: Ekonomicky aktívne obyvateľstvo (zdroj ŠÚ SR).

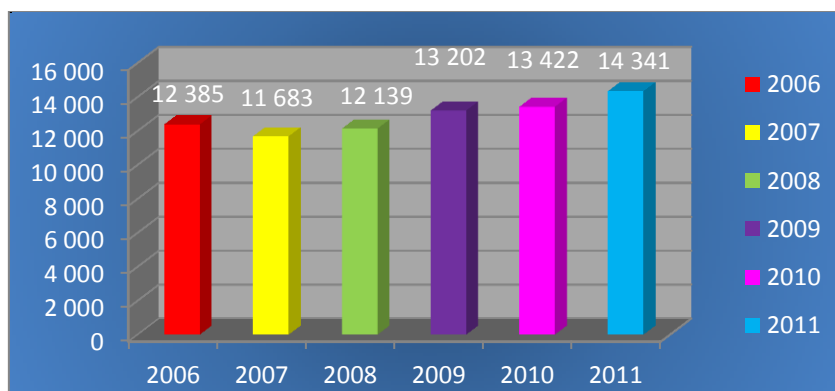
Graf vývoja počtu ekonomicky aktívneho obyvateľstva v rokoch 2006 - 2010

b/ Miera zamestnanosti

Vývoj počtu ekonomicky aktívnych obyvateľov a ich podielu na celkovom počte obyvateľov má na Slovensku a rovnako aj v Prešovskom kraji v priebehu rokov 2006 – 2011 rastúcu tendenciu. Ekonomický rast v posledných rokoch sa prejavil aj na postupnom raste počtu ekonomicky aktívnych obyvateľov.

Územie	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Okres Humenné	12 385	11 683	12 139	13 202	13 422	14 341

Tabuľka: Vývoj priemerného počtu zamestnancov v rokoch 2006 -2011 (Zdroj ŠÚ SR)

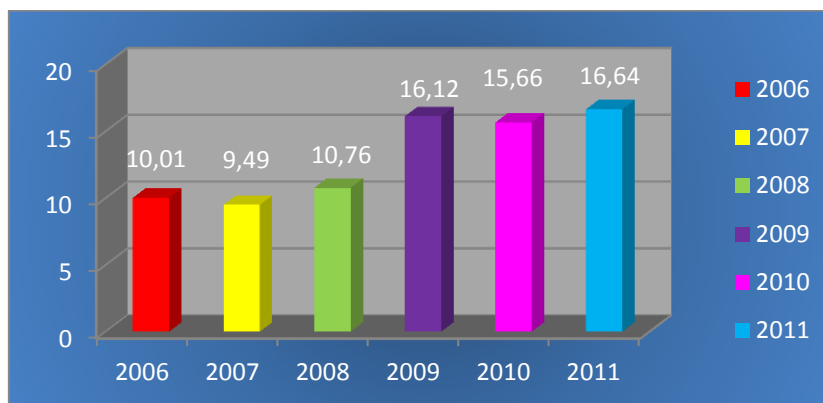
Graf : Priemerný evidenčný počet zamestnancov

c/ Miera evidovanej nezamestnanosti k 31.12.2011 (%)

Okres Humenné spolu: 16,64

Územie	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Okres Humenné	10,01	9,49	10,76	16,12	15,66	16,64

Tabuľka: Vývoj miery evidovanej nezamestnanosti v rokoch 2006 - 2011 (zdroj ŠÚ SR).

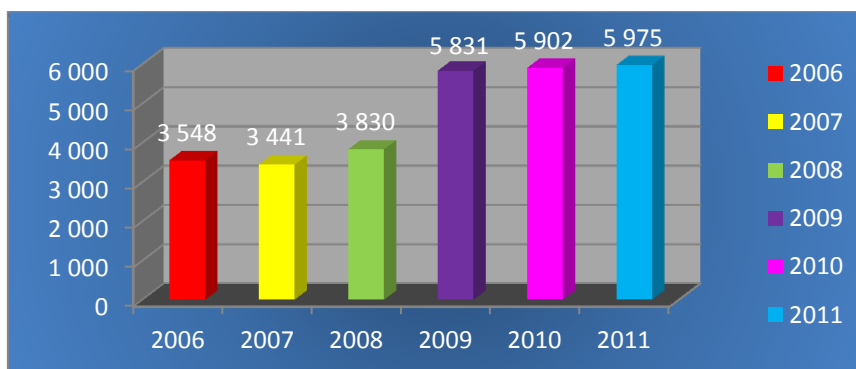
Graf: Vývoj miery evidovanej nezamestnanosti

d/ Počet uchádzačov o zamestnanie – k 31.12.2011

Okres Humenné spolu: 5 975

Územie	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Okres Humenné	3 548	3 441	3 830	5 831	5 902	5 975

Tabuľka: Počet uchádzačov o zamestnanie (zdroj ŠÚ SR).

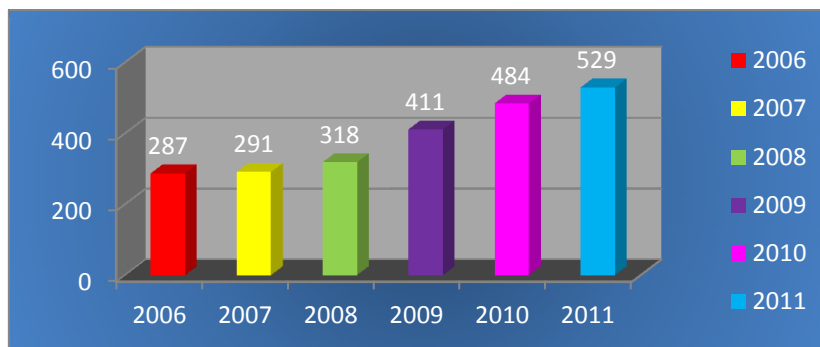

e/ Počet uchádzačov o zamestnanie – absolventi k 31.12.2011

Okres Humenné spolu: 529

Územie	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Okres Humenné	287	291	318	411	484	529

Tabuľka: Počet uchádzačov o zamestnanie - absolventi (zdroj ŠÚ SR).

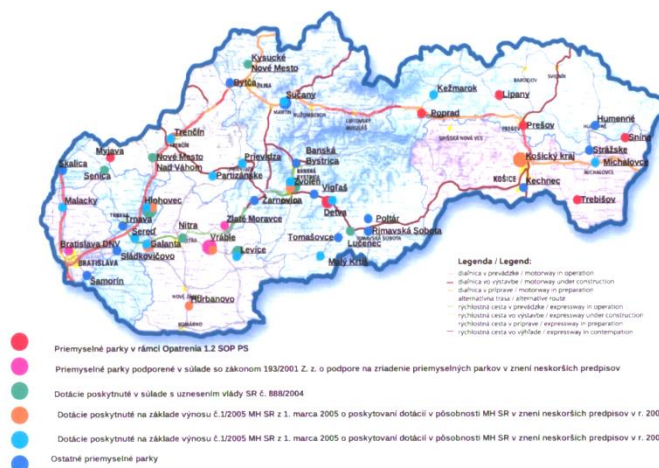

Graf vývoja počtu uchádzačov o zamestnanie – absolventov (zdroj ŠÚ SR).

1.1.5 Investičné možnosti v okrese

Jedným z najefektívnejších nástrojov sú domáce a zahraničné investície, ktoré posilňujú lokálnu ekonomiku, ale majú aj priamy dopad na zvyšovanie zamestnanosti, kúpnej sily obyvateľstva a zlepšovanie sociálnej situácie. Väčšina takýchto investícií sa koncentruje do priemyselných parkov, kde je lokalizovaný priemysel, firmy a služby v súlade s územným plánom obce alebo mesta. Tie na seba viažu množstvo subdodávateľov a vytvárajú priestor pre ďalší vyvážený rast zamestnanosti, životnej úrovne a prekleňovanie pretrvávajúcich regionálnych rozdielov. Významným prínosom pre humenský región je budovanie priemyselných parkov –Chemes, Gutmanovo, Myslina a tzv. hnedý priemyselný park Humenné – Juh, ktoré vo svojich areáloch ponúkajú do prenájmu vybrané budovy, pozemky ale aj výhody, ktoré priťahujú investorov. V 5-hektárovom priemyselnom parku **Gutmanovo** vznikali postupne nové pracovné miesta väčších firiem. Jeho výstavba si vyžiadala investície vo výške 1,8 milióna eur. Podstatnú časť - 70 percent tvorili zdroje z EÚ, podiel štátu tvorí 20 percent a zvyšok investovalo mesto. Vytvorenie priemyselného parku v Humennom bolo reakciou na záujem investorov, ktorí už spolupracovali s firmami bývalého Chemlonu.

Priemyselné zóny a priemyselné parky na území Slovenskej republiky

Záujem o investovanie v Humennom prejavujú najmä firmy, ktoré sú naviazané na polyamidové vlákna a patria do textilného a automobilového priemyslu.

Priemyselný park **Chemes** predstavuje príležitosť pre investorov, ktorí hľadajú strategickú polohu a výraznú úsporu nákladov.

- ✓ Blízkosť trhov na Ukrajine, v Poľsku a Maďarsku
- ✓ Najnižšie možné náklady na pracovnú silu v rámci Slovenska
- ✓ Vysoká nezamestnanosť v regióne
- ✓ Dostatok energetických zdrojov za výhodných podmienok
- ✓ Park je vhodný pre energeticky náročné odvetvia. Ponúka výhodné napojenie na energetickú infraštruktúru, čo ocenia najmä spoločnosti z oblasti
 - strojárstva (hlavne zlievarenstva, povrchových úprav),
 - gumárskeho, chemického, textilného priemyslu,
 - automobilového priemyslu,
 - spracovania plastov,
 - spracovania odpadov, recyklácia materiálov,
 - výroby papiera,
 - potravinárskeho priemyslu,
 - drevárskej výroby.
- ✓ Investor nájde širokú ponuku služieb priamo v priemyselnom parku. Môže sa tak plne sústrediť na predmet svojho podnikania a v oblasti služieb využiť kompletný outsourcing.
- ✓ Park Chemes ponúka niekoľko atraktívnych podnikateľských príležitostí, ktoré by nadviazali na existujúce obchodné činnosti v parku.
- ✓ Park Chemes ponúka voľné budovy aj plochy. Investor si môže vybrať vhodný priestor podľa svojich predstáv a v prípade seriózneho záujmu o väčší pozemok, správca parku dokáže zabezpečiť aj jeho rozšírenie.
- ✓ Nízke náklady v porovnaní s inými krajinami Európy
 - Jednotná 19% daň, ktorá nie je ovplyvňovaná výškou príjmu
 - 0% zdanenie dividend
 - Akcionári a majitelia firiem získavajú 81% svojho zisku po zdanení, keď je spoločnosť etablovaná na Slovensku (čo je najviac v porovnaní s inými krajinami OECD a EÚ)
 - Výška priemernej mesačnej mzdy závisí od regiónu - na západnom Slovensku je najvyššia a na východnom Slovensku najnižšia; v regióne Humenné (východné Slovensko) je priemerná mesačná mzda približne 300 EUR
- ✓ Mesto Humenné, kde sa park Chemes nachádza, má výhodnú geografickú polohu pre obchodovanie s Poľskom, Ukrajinou a Maďarskom. V okruhu max. 80 km je prístup na ďalšie trhy Európskej únie i do krajín východnej Európy.
- ✓ Priemyselné odvetvia ako energetika, strojárstvo, či výroba chemických vlákien s následným spracovaním majú v meste Humenné dlhoročnú tradíciu. Vďaka tomu investor nájde dostatok kvalifikovanej pracovnej sily.
- ✓ V priemyselnom parku sú už viac ako 10 rokov etablovaní viacerí zahraniční investori, čo tiež potvrdzuje stabilitu a vhodné podmienky na podnikanie.

STIMULY POSKYTOVANÉ SPRÁVCOM PARKU SLUŽBY

V správcovi parku investori nájdu partnera, ktorý okrem výhodnej dodávky energií dokáže poskytnúť aj viaceré podporné služby. Komplexný servis pozostáva od správy nehnuteľností až po nadštandardné služby pre zamestnancov.

Podporné služby - nehnuteľnosti:

- ✓ prenájom budov a pozemkov,
- ✓ celoročná údržba budov, komunikácií a infraštruktúry v rámci parku,
- ✓ inžinierska činnosť a realizácia investičnej výstavby,
- ✓ 24-hodinová ochrana majetku strážnou službou a kamerovým systémom,
- ✓ údržba zelene a estetizácia prostredia.

Podporné služby - priemyselné činnosti:

- ✓ outsourcing IT služieb (hardware, software, internet),
- ✓ outsourcing ekonomických a mzdových činností (účtovníctvo),
- ✓ outsourcing personálnych činností,
- ✓ telekomunikačné služby,
- ✓ chemické a biologické čistenie odpadových vôd,
- ✓ likvidácia tuhých komunálnych odpadov a škvary,
- ✓ výroba strojov a zariadení,
- ✓ profesionálny hasičský zbor,
- ✓ železničná doprava.

Podporné služby - zamestnanci:

- ✓ zdravotnícke služby, stravovacie služby,
- ✓ upratovacie služby, čistenie a oprava pracovných odevov,
- ✓ poštové a bankové služby,
- ✓ rekreačné služby vo firemných rekondičných zariadeniach.

ENERGETICKÁ INFRAŠTRUKTÚRA

Elektrická energia:

- ✓ cena za distribúciu vn oproti oblasťnému distribútorovi je nižšia minimálne o 10 % , čomu zhruba zodpovedá rovnaký percentuálny rozdiel v celkovej cene ELI
- ✓ jedna z najnižších taríf na Slovensku za distribúciu ELI pre väčších odberateľov;
- ✓ park Chemes ponúka prevzatie zodpovednosti za odchýlky v spotrebe elektrickej energie, ktorá by inak bola na danom odberateľovi;
- ✓ vzhľadom na vlastnú výrobu elektrickej energie vyššia spoľahlivosť v dodávke ELI ponuka viacerých napäťových úrovní: 0,4 / 6 / 22 kV.

Teplo:

- ✓ cena tepla v parku Chemes na rok 2005 je 293,7 Sk/GJ, z toho variabilná zložka 210,5 Sk/GJ a fixná zložka 83,2 Sk/GJ;
- ✓ v priemyselnom parku je zdroj tepla pre celé mesto Humenné; priamo v parku je cena tepla nižšia o náklady na rozvod a distribúciu
- ✓ oproti iným priemyselným lokalitám v Humennom je cena tepla nižšia min. o 22 %

- ✓ vyššia spoľahlivosť a nižšia cena tepla vzhľadom na diverzifikovateľnú palivovú základňu (rôzne druhy uhlia, plyn, vykurovací olej);
- ✓ cena tepla nie je závislá len na cene plynu.

Chlad:

- ✓ park Chemes ponúka chladiace médium v dvoch rôznych stabilných chladiacich úrovniach: 4,5 a 8 °C.

Tlakový vzduch:

- ✓ park Chemes ponúka viacero tlakových úrovní: 1,6 / 1 / 0,6 MPa;
- ✓ možnosť dodávky vysokokvalitného tlakového vzduchu z hľadiska stability tlakových úrovní a rosného bodu (sušený vzduch).

Plyn:

- ✓ v parku je možná dodávka plynu v nižších cenách ako u hlavného dodávateľa plynu v SR.

Technické plyny:

- ✓ dodávka vysokokvalitného dusíka v troch rôznych tlakových úrovniach 1,5 / 0,6 / 0,3 MPa
- ✓ dodávka vodíka.

Technologické vody:

- ✓ park Chemes ponúka lacnú chladiacu dekarbonizovanú vodu, zmäkčenú vodu,
- ✓ demineralizovanú vodu a pitnú vodu.

Priame zahraničné investície

okres Humenné	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Priame zahraničné investície	70514240	40227643	99852585	68765000	86082	
PZI na obyvateľa	1095	625	1555	1074	1,35	

Na priame zahraničné investície na obyvateľa od roku 2006 keď boli vo výške 1095 EUR na obyvateľa vplývali najmä pohyby vo vlastníckych štruktúrach jednotlivých firiem a tak jeden rok klesli, potom prišiel nový investor rástli. Najvyšší podiel bol v roku 2008 keď činil 1555 EUR na obyvateľa, kým v rámci SR to bolo 6693 EUR. V roku 2010 už PZI v okrese na obyv. klesli na 1,35 EUR.

1.1.6 Kultúra a šport

Mesto Humenné je kultúrnym a športovým centrom okresu. Nachádzajú sa tu najvýznamnejšie miesta, kde sa uskutočňujú kultúrno-spoločenské a športové akcie.

Galérie

Vihorlatské múzeum Humenné - počiatky histórie Vihorlatského múzea siahajú do roku 1960 a sú spojené s rozhodnutím Rady Mestského národného výboru, že zrenovovaný kaštieľ v Humennom bude slúžiť aj múzejným účelom. Štatút Okresného vlastivedného múzea sme získali v roku 1964. Zbernú oblasť vymedzovali hranice okresov Humenné, Snina a Medzilaborce. K podstatnejšiemu rozšíreniu múzejných zbierok dochádza v 2. polovici 70-tych a začiatkom 80-tych rokov 20. stor. čo má za následok i personálne posilnenie organizácie odbornými pracovníkmi. V súčasnom období je v zbierkových

fondoch múzea sústredených viac než stotisíc kusov zbierkových predmetov. Napriek autenticite každého z nich medzi najhodnotnejšie patria nálezy keltských mincí (Ptičie), hromadný nález mincí zo 17. storočia (Topoľa), unikátne starožitné zbrane a brnenia, barokové ikony, hodnotné obrazy, pôvodný mobiliár a mnohé ďalšie vzácne zbierkové predmety. S narastajúcim počtom zbierok a rozvojom výskumnej činnosti sa v múzeu vytvárajú priaznivé podmienky pre expozičnú a výstavnú činnosť.

Prvá stála expozícia „Kultúra bývania feudálov“ bola verejnosti sprístupnená už v roku 1971 a postupne rozširovaná a reinštalovaná (1982, 1987, 1991) tvorí základ prezentácie múzea. V roku 1973 bola sprístupnená expozícia novších dejín. V auguste 1984 bola pre verejnosť otvorená expozícia ľudovej architektúry a bývania. Od roku 1989 je súčasťou múzea Galerijná sieň Oresta Dubaya, prírodovedná expozícia pribudla v roku 1990. V rokoch 1996 - 2008 život a históriu rómskeho etnika na Východnom Slovensku približovala návštevníkom výstava Z dejín Rómov na Slovensku. Zatiaľ poslednou otvorenou stálou expozíciou, ktorej prehliadku od roku 2009 ponúka múzeum verejnosti je Sakrálna expozícia s kaplnkou Panny Márie v pôvodných priestoroch kaštieľa v Humennom. Okrem stálych expozícií múzeum každoročne pripravuje pre svojich návštevníkov pestrú paletu výstav a podujatí.

Mestské kultúrne stredisko Humenné - je príspevkovou organizáciou samosprávy mesta Humenné, ktorá bola zriadená na účely plnenia verejno-prospešných funkcií v oblasti kultúry.

Poslaním organizácie je sprostredkovať obyvateľom mesta Humenné kultúru a umenie rôznych žánrov tak, aby sa dostatočne uspokojovali ich potreby v tejto oblasti, vytvárať podmienky pre ich aktívne zapojenie do kultúrno-spoločenského života cez rôzne amatérske aktivity a organizovanie vlastných podujatí zameraných na rôzne sociálne a vekové skupiny. V praktickom živote to znamená, že organizácia sa usiluje zrealizovať na území mesta čo najviac kultúrnych programov z oblasti hudby, divadla, zábavy a výtvarného umenia. V tesnej blízkosti Domu kultúry je areál mestského amfiteátra s potrebným zázemím, čo vytvára veľmi priaznivé predpoklady na organizovanie väčších kultúrnych podujatí s využitím služieb obidvoch zariadení. Prostredie centrálnej pešej zóny mesta a priľahlého historického kaštieľa a parku je zase vynikajúcou možnosťou spojenia návštevy kultúrnych podujatí s prehliadkou múzea alebo prechádzkou v peknom prostredí.

Vihorlatské osvetové stredisko Humenné

Kiná

Kino Fajn Humenné - od decembra 2012 kino Fajn premieta filmové tituly v 2D a 3D formáte. Humenské kino tak bude prvým kinom v regióne Horného Zemplína, ktoré premieta filmy v novej kvalite.

Knižnice

Vihorlatská knižnica Humenné - plní funkciu verejnej univerzálnej knižnice hlavne pre občanov mesta Humenné, ale aj občanov okresov Humenné, Snina a Medzilaborce. Buduje na svojich osemdesiatpäťročných skúsenostiach. Ročne prejde bránami tejto kultúrnej inštitúcie viac ako 44 289 návštevníkov. V súčasnosti tvorí knižničný fond 109 933 kníh. Svojim návštevníkom poskytuje výpožičné služby, zvukové knihy, poskytuje prístup na internet. Pre širokú verejnosť a záujmové skupiny pripravuje kultúrno-spoločenské a vzdelávacie podujatia, stretnutia, besedy s tvorcami kníh a významnými osobnosťami kultúrneho a spoločenského života na Slovensku.

Hvezdárne

Vihorlatská hvezdáreň v Humennom - bola zriadená v r. 1952 ako Okresná - výchovno-vzdelávacia činnosť. Je centralizovaná na hvezdáreň v Humennom, realizuje sa v prednáškovej sále s kapacitou 50 miest. Zaujímavosť si môžu vypočuť prednášky z oblasti slnečnej astronómie, hviezdnej astronómie, galaktickej astronómie, kozmonautiky a astronautiky, kozmológie a kozmogónie, planetárnej astronómie, medziplanetárnej hmoty a príbuzných prírodných vied. Odborno-pozorovateľské aktivity verejné pozorovania pre návštevníkov sa realizujú z terasy a kupoly hvezdárne. V odborných pozorovaniach je hvezdáreň zapojená do celosvetových programov a projektov pozorovaní aktivity slnečnej fotosféry, pozorovaní zákrytov hviezd Mesiacom, zákrytov hviezd planétkami, pozorovaní zákrytových a fyzikálnych premenných hviezd, pozorovaní meteorov, komét a astrofotografií.

Medzi tradičné akcie hvezdárne patria:

- ✓ Medzinárodný deň astronómie a s ním spojený Týždeň otvorených dverí
- ✓ Vedomostná súťaž „Čo vieš o hviezdach“ pre všetky stupne škôl
- ✓ Výtvarná súťaž „Vesmír očami detí“
- ✓ Variable - pozorovateľské praktikum na pozorovanie premenných hviezd
- ✓ Perzeidy - pozorovateľské praktikum na pozorovanie meteorov
- ✓ Astropraktiká - zručnostné praktiká pre nových pozorovateľov
- ✓ Astronomické krúžky s cyklickou formou vzdelávania

Ľudová hvezdáreň prvého typu s krajskou pôsobnosťou v okresoch Humenné, Snina, Medzilaborce Stropkov, Vranov nad Topľou, Sečovce, Trebišov a Michalovce. Pozorovateľňa hvezdárne /kupola/ bola do užívania odovzdaná 24. septembra 1975. V súčasnosti patrí medzi najaktívnejšie astronomické zariadenia na Slovensku, ako v rámci výchovno-vzdelávacej činnosti, tak i v odbornopozorovateľských aktivitách.

Organizované podujatia

Kultúrne podujatia

Organizátor	Názov podujatia	Termín konania podujatia
Mesto Humenné (MsKS)	Humenská hudobná jar	máj
	Prvý Máj - Majáles	máj
	Folklorný festival Humenský toliar	júl
	Výtvarný pléner HORNOZEMPLÍSKE IMPRESIE a výstavy výtvarného umenia	leto
	Kultúrne leto	od polovice júna do konca augusta
	Humenské organové dni Štefana Thomana	júl - september
	Medzinárodný hudobný festival PONTES	september
	Jesenný koncertný cyklus	október
	Radostná jeseň života	október
	Vianočný organový koncert	december
	Pamätný deň mesta Humenné	september
Obec Jasenov	Sotácky folklórny festival	august
Obec Brekov	Na Dvore pod Viničnou skalou	august
Obec Udavské	Folklorne slávnosti v Udavskom – Pod Veščansku huru	august
	Gorazdova duchovná pieseň	december
Obec Papín	Papínske folklórne slávnosti	júl
Obec Zubné	Regionálne folklórne slávnosti Pid Dubravou	august

Výstavy, veľtrhy, jarmoky

Mesto Humenné

- ✓ Humenský jarmok
- ✓ Humenské vianočné trhy

Športové rekreačné zariadenia a aktivity

Ihriská

Futbalový štadión Humenné - v roku 2002 mesto Humenné vzalo pod svoju správu futbalový štadión. Kapacita futbalového štadióna je 10 000 divákov. V súčasnosti ho najviac využíva futbalový klub, a to na tréningy a zápasy hlavne „A“ mužstva, ale aj dorastencov a žiakov. V prípade záujmu je využívaný aj na komerčné účely. V hlavnej budove futbalového štadióna sa nachádza telocvičňa, ktorá je využívaná futbalovým klubom, v zimných mesiacoch je k dispozícii organizovaným skupinám a rôznym klubom, ktorí si prídu zahrať futbal, či už pre potešenie alebo v rámci tréningu. Telocvičňa je v zimných mesiacoch využívaná aj na tenis.

Mestská športová hala Humenné - viacúčelová športová hala umožňuje celoročne si zahrať volejbal, halový futbal, basketbal, hádzanú, tenis. Je určená aj na organizovanie kultúrnych a iných športových podujatí. V hale je inštalovaná 10 metrová lezecká stena. Kapacita haly je 1300 miest na sedenie. Súčasťou haly je bufet a predajňa športového oblečenia.

Tenisové kurty

Tenisové kurty v Humennom - v roku 2003 boli dobudované a odovzdané tenisové kurty pri kúpalisku v Humennom. Celkom 11 kurtov je k dispozícií 1. Tenisovému klubu na tréningy a súťaže. Hlavne mládež, pod odborným vedením skúsených trénerov, začína dosahovať dobré výsledky aj na národných súťažiach. Počas dňa sú kurty k dispozícií aj širokej verejnosti. V prípade výučby tenisu je možné si objednať skúseného trénera a pod jeho vedením sa učiť tenisové techniky.

Kúpaliská

Humenné - otvorené letné kúpalisko a pobrežie rieky Laborec.

Krytá plaváreň, bazény

Kúpalisko Humenné - je situované v športovej zóne mesta Humenné. Spolu s tenisovým areálom, futbalovým štadiónom, malým futbalovým ihriskom, zimným štadiónom, miniihriskom s umelou trávou a rekreačnou zónou rieky Laborec sú lokalizované vedľa seba na pravom brehu rieky Laborec. Kúpalisko je verejnosti k dispozícií od roku 1985 a jeho činnosť je zameraná na poskytovanie kvalitných služieb. V priestoroch krytej plavárne sa nachádzajú dva bazény, 25 a 10 metrový, sauna pre mužov a ženy, infrakabína, soláriá, posilňovňa a poskytujú sa aj masérske služby. Počas letnej sezóny je otvorený vonkajší areál, ktorý tvorí 50 metrový bazén, minigolfové a minifutbalové ihrisko, volejbalové plážové ihrisko, basketbalové ihrisko, detské kolotoče a hojdačky, prístrešky, plocha pre detské motorové vozidlá. Obľúbenou letnou atrakciou je tobogan, dlhý 37 metrov, s dojazdom do 50-metrového bazéna v časti pre neplacov, čo ocenia hlavne deti. Najmenším je určený bazén pre malé deti s dvoma šmykačkami. Návštevníkom sú k dispozícií aj ležadlá, gril a samozrejme aj niekoľko bufetov. Pri areáli kúpaliska sa nachádza parkovisko s cca 80 parkovacími miestami.

Sauna, fitness-centrum

Mesto Humenné

- ✓ Kúpalisko (aj sauna)
- ✓ Maxi Fitness Club (aj sauna)
- ✓ Fitnescentrum Panda
- ✓ Elite Trainings Tomáš Tóth
- ✓ Športovo-relaxačné centrum Mia
- ✓ Balarenasporting
- ✓ BALMA Mária Balaščíková
- ✓ Hotel Karpatia (fitnescentrum a sauna)
- ✓ Hotel Alibaba – po rekonštrukcii (nové fitnescentrum a sauna)

Zimný štadión

Zimný štadión Humenné - zimný štadión môžu v určených hodinách využívať na korčuľovanie aj obyvatelia okresu Humenné.

Športové a rekreačné zariadenia v okrese

V takmer každej obci okresu sa nachádza futbalové ihrisko.

Lyžiarsky vleč

Ski Park Chlmec, s.r.o. - stredisko Ski park Chlmec sa nachádza v tesnej blízkosti obce Chlmec na úpätí Vihorlatských vrchov v prímetskej zóne mesta Humenné, ktoré je vzdialené 7 km. Stredisko je vhodné pre začiatočníkov aj pokročilých, pre rodinnú lyžovačku, pravidelne upravované a umelo zasnežované. Prístup možný autom po cestnej komunikácii celoročne udržiavanej.

Služby ski servis, požičovňa športových potrieb, bezplatné parkovisko, snow tubing - výborná atrakcia pre deti, kvalitné nočné osvetlenie - lyžovanie, bufet, kryté sedenie s krbom.

Požičovňa športových potrieb/bicyklov

Mesto Humenné

- ✓ Správa rekreačných a športových zariadení – lyže s výstrojmi, korčule

Opravovňa športových potrieb a ski servis

Mesto Humenné

- ✓ Správa rekreačných a športových zariadení

Lyžiarska bežecká trať

Mesto Humenné

- ✓ Hubková

Brestov

Turistické chodníky

Označenie	Číslo značky	Trasa	Vzdialenosť (km)
Modrá značka	2812	Humenné - Jasenov - Vinné	27,0
Modrá značka	2873	Humenné (kaštieľ) - Petočová - N. Ladičkovce	13,0
Žltá značka	8713	Humenné - Brestov - Na Kaštieli	10,0
Žltá značka	8795	Brekov - hrad Brekov	4,5
Červená značka	1000M	Humenné - Hubková (okruh)	12,0
Modrá značka	2900M	Humenné - Hubková (okruh)	7,7

Cykloturistické trasy

Názov trasy	Trasa	Číslo trasy	Dĺžka trasy	Prevýšenie (m)
Severohumenský okruh	Humenné - Gruzovce - Sopkovce - Dedačov - Vyšný Hrušov - Humenné	33	42	425
Dolinou Laborca a Výrav	Humenné - Ľubiša - Čabiny - Medzilaborce - Čabalovce - Výrava - Jabloň - Humenné	34	87	460
Dolinou Cirochy a Udavy	Humenné - Kamenica nad Cirochou - Snina - Pichne - Adidovce - Humenné	34	50	210
Naprieč Vihorlatom	Kamienka - Jovsa	41	19	520
Od Humenného k Vinianskému jazero	Humenné - Porúbka - Vinianské jazero	42	18	350

jazeru				
Zo Zubného do Nižnej Jablonky	Zubné - Nižná Jablonka	45	9,5	90

Poľovníctvo

Poľovníctvo v okrese Humenné má dlhodobú tradíciu o čom svedčí aj existencia Vihorlatského pralesa Kyjov, ktorý zásluhou grófa Andrassyho zostal neporušený ako pamiatka na jeho lovecký revír. V okrese sú registrované nasledovné poľovnícke združenia: PZ Falco Humenné, PS Podvihorlat Humenné, PK Karpaty Humenné, PK Ostrý vrch Humenné, PZ Okur Brekov, PZ Ruská Poruba Závada, PZ Jariabok Topoľovka, PZ Jánošík Závadka, PZ Rozkvet Rovné, Udavské, PZ Bučina Vyšný Hrušov, Adidovce, Maškovce.

Rybolov

Vzhľadom na postupný trend zlepšovania situácie v čistote riek je možné už nielen loviť kaprovité ryby rybníkoch v Chlmci, Slovenskej Volovej, resp. Brestove, ale na horných úsekoch Laborca, Cirochy, Výravky, Udavy, Kamenice aj ryby náročnejšie na čistú vodu – pstruh, resp. Ípeň.

Jazda na koni

Obec Víťazovce - Ranč Fist - ranč je zameraný najmä na westernové jazdenie a kratšie, prípadne niekoľkodňové vychádzky do okolitej prírody. Ďalej ponúka: vychádzky v prírode s doprovodom kvalifikovaného učiteľa jazdy na koni, jazdecké hodiny s kvalifikovaným učiteľom a jazdecké kurzy.

Obec Chlmeč - Farma Hippospring - ponúka komplexné služby v oblasti jazdeckého športu, turistického jazdenia na koni a starostlivosti o kone vrátane ponuky ustajnenia na farme (kurz jazdenia na koni, výučba jazdenia na vlastnom koni, prenájom koní pre skúsených jazdcov, jazda na koni pre začiatočníkov (pod vedením učiteľa jazdy na koni), jazda na koni v prírode so sprievodcom (skúsení jazdci), vozenie detí v kruhovej ohrade).

Ponny Expres Kamienka - westernové jazdenie, výlety na koňoch do okolia.

Vodná turistika

Východ Slovenska teda Zemplín a časť Šariša odvodňujú rieky tečúce zo severu na juh - Laborec s väčšími prítokmi Cirochou a Uhom a tiež Ondava so svojím prítokom Topľa. Pri obci Oborín sa Laborec vlieva do Latorice pritekajúcej z Ukrajiny. Sútokom Ondavy s Latoricou nad obcou Zemplín vzniká rieka Bodrog, ktorá sa vlieva do Tisy pri meste Tokaj v Maďarsku. Uvedené rieky majú potenciál na to aby prispeli k rozvoju turistického ruchu v uvedenej oblasti. Vodná turistika teda splavovanie riek a potokov na dvoj až trojmiestnych kanoe, na kajakoch alebo raftoch je fenomén, ktorý môže mať v súčasnosti na Slovensku slušný podiel na domácom cestovnom ruchu. Najpestrejší tok ponuka Laborec, ktorý je pri dostatku vody splavný od Borova po ústie do Latorice pri obci Oborín. Celý tok môžeme rozdeliť na tri úseky, podľa času splavnosti a nárokov na vodákov. Úsek z Humenného po Strážske prípadne ďalej do Michaloviec je splavný takmer celoročne s výnimkou dlhotrvajúceho suchého počasia. Po krátkom zaškolení zvládnu túto trasu aj úplní začiatočníci. Zvyčajne po dvoch daždivých dňoch sa stáva splavným úsek z Radvane nad Laborcom do Humenného a samozrejme ďalej na juh. Je to úsek ako stvorený pre outdoorovo ladených ľudí, ktorí už majú prvé splavy za sebou a láka ich niečo náročnejšie.

Alcea, s.r.o. Topoľovka - požičovňa lodí - (dvojmiestne plastové a nafukovacie kanoe a vodácke vybavenie na splavy riek Laborec, Ondava, Cirocha, Topľa, Latorica, Bodrog s dopravou lodí a vybavenia, pred začiatkom splavu vysvetlia základy ovládania kanoe, zaškolia ako pádlovať a ovládať kanoe).

1.1.7 Cestovný ruch

Okres Humenné je územím so značným prírodným potenciálom, bohatou históriou, množstvom kultúrnych pamiatok a organizovaných podujatí. Tento potenciál je pre cestovný ruch a rekreáciu atraktívny a vyhľadávaný. Blízkosť vodných plôch Šírava a Domaša i pohorí Východných Karpát s Národným parkom Poloniny dáva predpoklad pre rozvoj cestovného ruchu, podmienkou však zostávajú kvalitné základné i doplnkové služby, ktoré sa odrážajú v spokojnosti návštevníkov a z toho vyplývajúcich údajov o návštevnosti a tržbách v cestovnom ruchu.

Ubytovacie zariadenia

Ubytovacie zariadenia	2007	2008	2009	2010	2011
počet ubytovacích zariadení	13	15	14	13	12
počet lôžok v ubytovacích zariadeniach	808	918	854	752	522
počet návštevníkov v ubytovacích zariadeniach	7 641	15 787	16 098	16 030	12 904
počet prenocovaní	15 843	37 021	44 127	44 610	29 247

(zdroj: ŠÚ SR k 31.12.2011)

Názov ubytovacieho zariadenia	Kategória	Adresa	Kapacita ubytovania (počet lôžok)
Hotel Alibaba (tesne pred otvorením po rekonštrukcii)	*** hotel	Hotel Alibaba***, Námestie Slobody 51, 066 01 Humenné, www.hotelalibaba.eu Tel.: +421574872000, Fax: +421574872001, E-mail: info@hotelalibaba.eu	120
Hotel Karpatia	*** hotel	Hotel Karpatia***, Čsl. Armády 1377, 066 01 Humenné www.hotel-karpatia.sk , Tel.: +42157 7861888, +421577861861 Fax: +421577861886 E-mail: recepacia@hotel-karpatia.sk	108
Penzión Proxima	* penzión	Roval, s.r.o., Penzión Proxima*, Ul. Štefánikova, 066 01 Humenné www.penzionproxima.com , Tel.: +421577720098, E-mail: penzion@penzionproxima.com	22
Penzión Milénium	** penzión	Penzión Milénium**, Štefániková 39, 066 01 Humenné, www.penzionmilenum.sk Tel.: 0577720917, Fax: 0577720917, Mobil: 0905504684, 0907180624, E-mail: mileniumcafe.penzion@gmail.com	11
Penzión Baccara	turistická ubytovňa	Penzión Baccara, Brestov 826, 082 05 Brestov, www.baccara.sk Mobil: 0918994908, Email:	80

		penzionbaccara@gmail.com	
Penzión Obštitník	* penzión	Penzión Obštitník*, Adidovce, 067 32 Vyšný Hrušov www.penzion-obsitnik.sk , Tel.: +421907978577, +421905614705 E-mail: info@penzion-obsitnik.sk	12-15
Penzión ASTON	** penzión	Penzión Aston**, Laborecká 81, 066 01 Humenné, www.penzionaston.eu Tel: +42157772506, Fax:+42157772506 Mobil:+421907580081 E-mail: reception@penzionaston.eu	40
DM Komenského Humenné	turistická ubytovňa	DM Komenského, Komenského 3, 066 01 Humenné, Tel.: 0577752237	150
REKREAČNÉ ZARIADENIE LESÍK Kamenica nad Cirochou	chatová osada	REKREAČNÉ ZARIADENIE LESÍK Kamenica nad Cirochou, 067 83 Kamenica nad Cirochou, Mobil: +421905346965 www.alexandermaria.sk	85
Čerpacia stanica AVANTI Koškovce	motel	Čerpacia stanica AVANTI Koškovce, 067 12 Koškovce, Tel.: 0577887072 Fax: 057 7887070 E-mail: cspldargov@stonline.sk	12
Reštaurácia Ranč Veľopolie	turistická ubytovňa	Reštaurácia Ranč Veľopolie, 067 31 Veľopolie 129, Tel.:+4210577796775, Mobil: 0915849730	15

Daň za ubytovanie v meste Humenné je stanovená vo výške 0,50 € na osobu a deň.

Stravovacie zariadenia

Okrem doleuvedených reštauračných zariadení v meste Humenné stravovacie zariadenia typu pohostinstva či hostincov sa nachádzajú takmer v každej obci okresu Humenné.

Názov stravovacieho zariadenia	Kontakt
Best Western Karpatia	Hotel Karpatia***, Čsl. Armády 1377, 066 01 Humenné, www.hotel-karpatia.sk , Tel.: +421577861888, +421577861861, Fax: +421577861886, E-mail: recepacia@hotel-karpatia.sk
Reštaurácia hotela Alibaba	Hotel Alibaba***, Námestie Slobody 51, 066 01 Humenné www.hotelalibaba.eu , Tel.: +421574872000, Fax: +421574872001, E-mail: info@hotelalibaba.eu
Cafe Restaurant Family	Cafe Restaurant Family, Štefániková 24, 066 01 Humenné, Mobil: +421905477844
Premier Restaurant	Premier Restaurant, Chemlonská 3, 066 01 Humenné, Tel.: +421908901823, +421917238037, Email: premier@premier-restaurant.com www.premier-restaurant.com
Milenium café & Penzión	Penzión Milénium**, Štefániková 39, 066 01 Humenné, www.penzionmilenium.sk , Tel.: 0577720917, Fax: 0577720917, Mobil: 0905504684, 0907180624, E-mail: mileniumcafe.penzion@gmail.com
Penzión ASTON	Penzión Aston**, Laborecká 81, 066 01 Humenné www.penzionaston.eu , Tel: +42157772506, Fax: +421577762609, Mobil:+421907580081 E-mail: reception@penzionaston.eu
Pizza Bowling Restaurant	Pizza Bowling Restaurant, Laborecká 1854, 066 01 Humenné, Mobil: 0905182555

Pizza Pronto	Pizza Pronto, Chemlonská 1, 066 01 Humenné, Mobil: +421918266650, +421904697123, +421944030330 www.pizza-pronto.szm.com
Modrý Kocúr	Modrý Kocúr, Námestie Slobody 61, 066 01 Humenné, Mobil: +421917346167, +421911787789, E-mail: modrykocur.he@gmail.com
Gastro Centrum	Gastro Centrum, Námestie Slobody 7, 066 01 Humenné, Tel.: +421577752687, Mobil: +421908971575 www.gastrocentrum.szm.com
Reštaurácia Slovakia	Reštaurácia Slovakia, Gorkého 1, 066 01 Humenné, Mobil: +421915338869
Komplex Hviezda	Komplex Hviezda, Štefániková 27, 066 01 Humenné, Tel.: +421574492534, www.teatrohviezda.sk , E-mail: bap@mail.t-com.sk
U Švejka - reštaurácia	U Švejka – reštaurácia, Staničná 4979, 066 01 Humenné, Mobil: +421918130687
Gaštanka	Gaštanka, Gaštanová 2035, 066 01 Humenné
Kvarteto	Kvarteto, SNP 3, 066 01 Humenné, Tel.: +421577721328
Pizza La scala	Pizza La scala, SNP 44, 066 01 Humenné, Mobil: +421907234926
La Crêperie – "Kaviareň u Priateľov"	La Crêperie – "Kaviareň u Priateľov", Námestie slobody 12/23, 066 01 HUMENNÉ, Tel.: +421574491073, Mobil: +421908333203, www.palcinkaren.com
Pizzeria Friggi	Pizzeria Friggi, Partizánska 21, 066 01 Humenné, Tel.: +421907079990, +421 944244445 E-mail: pizza@pizafriggi.sk , www.pizafriggi.sk
Kapitan Pub	Kapitan Pub, Námestie Slobody 4/7, 066 01 Humenné
Plzenská reštaurácia	Plzenská reštaurácia, Osloboditeľov 1580/12, 066 01 Humenné, Tel.: +421577757697, E-mail: plzenska.restauracia.he@gmail.com
Reštaurácia Bergamo	Reštaurácia Bergamo, Gorkého 1, 066 01 Humenné, Tel.: +421577783324, +421915280985 E-mail: donaska@bergamo.sk , www.bergamo.sk
Shangri-La Club	Shangri-La Club, Štefániková 27, 066 01 Humenné, Tel.: +421915858078, +421905623093, www.shangriclub.sk
Off Road Pub	Off Road Pub, Mierová 5216/88, 066 01 Humenné Tel.: +421905178885, +421915033331 E-mail: offroadpub@gmail.com , www.offroadpub.sk
YES GRILL BAR	YES GRILL BAR, 26.novembra, 066 01 Humenné, Tel.: +421577885281, Mobil: +421903430154
El Paso	El Paso, Štefániková 20, 066 01 Humenné, Mobil: +421907495363
Lizard	Lizard, Mierová 91, 066 01 Humenné, Mobil: +421915929669
Reštaurácia Dukla	Reštaurácia Dukla, Námestie Slobody 18/20, 066 01 Humenné, Mobil: +421905283700
Šariš Pub	Šariš Pub, Mierová 56, 066 01 Humenné, Mobil: +421908986740, +421917933155
ZERO	ZERO, Štefániková 18, 066 01 Humenné, Mobil: +421917358665 E-mail: restaurantzero@centrum.sk , www.zero.obedovat.sk
Dvor pod Viničnou skalou, Brekov	Dvor pod Viničnou skalou, Brekov 336, 066 01 Humenné, Mobil: +4210903641627, +421903258006 E-mail: objednavky@dvorpodvinicnouskalou.sk www.dvorpodvinicnouskalou.sk
Reštaurácia Ranč Veľopolie	Reštaurácia Ranč Veľopolie, 067 31 Veľopolie 129, Tel.: +4210577796775, Mobil: 0915849730
Čerpacia stanica AVANTI, Koškovce	Čerpacia stanica AVANTI Koškovce, 067 12 Koškovce, Tel.: 0577887072, Fax: 057 7887070, E-mail: cspldargov@stonline.sk

Market Papín	Market Papín, 067 33 Papín 127, Tel.: +421577798101
Marta Pažurová - Reštaurácia Kalinka	Marta Pažurová - Reštaurácia Kalinka, 067 33 Zubné 101

Cestovné kancelárie realizujúce aktívny cestovný ruch

Názov cestovnej kancelárie/ cestovnej agentúry	Kontakt
Cestovná agentúra AVEVAR, s.r.o.	Cestovná agentúra AVEVAR, s.r.o., Kukorelliho 2314/58, 066 01 Humenné, www.cestovnaagenturaavemar.sk
CK SATUR	CK SATUR, ul. 26. Novembra 5, 066 01 Humenné www.satur.sk
Cestovná agentúra KLENOT	Cestovná agentúra KLENOT – Melničáková Eva, Košická 2503/2, 066 01 Humenné
STI TRAVEL	STI TRAVEL, Námestie Slobody 1736/48, 066 01 Humenné
Viver, s.r.o.	Viver, s.r.o., Budovateľská 39, 066 01 Humenné
Omega Tours – Ing. Anna Matyščáková	Omega Tours – Ing. Anna Matyščáková, Kukorelliho 60, 066 01 Humenné
Kaman Humenné, s.r.o.	Kaman Humenné, s.r.o., Chemlonská 1, 066 01 Humenné
Itt – Marta Nováková	Itt – Marta Nováková, 1. mája 4998/20, 066 01 Humenné
Roko – MVDr. Martin Čičvák	Roko – MVDr. Martin Čičvák, Námestie Slobody 22, 066 01 Humenné
Diamant travel agency – Peter Belanič	Diamant travel agency – Peter Belanič, Námestie Slobody 7, 066 01 Humenné, www.diamanttravel.sk
Cestovná agentúra GAMA TRAVEL	Cestovná agentúra GAMA TRAVEL, Námestie Slobody 28, 066 01 Humenné, www.gamatravel.sk

Turistické informačné kancelárie

Od roku 2003 bolo zriadené **Zákaznícke a informačné centrum Humenné** na Železničnej stanici v Humennom. Ponúka služby v oblasti cestovného ruchu: informácie o meste a regióne, turistika, ubytovanie, doprava, upomienkové predmety mesta a regiónu, sprostredkovanie ubytovania a návštev kultúrnych pamiatok.

Kongresová sála, kongresové centrum

V súčasnosti pre účely kongresového cestovného ruchu vyhovujú priestory hotela Karpatia. Po rekonštrukcii hotela Alibaba sa počíta taktiež s možnosťou realizácie kongresového cestovného ruchu. Veľký potenciál skrývajú rozsiahle priestory humenského kaštieľa, ktoré by po rekonštrukcií boli dôstojným miestom na poriadanie kongresovej turistiky.

Zmenárne

V Humennom okrem zmenárni, ktoré sú v každej banke sú samostatné prevádzkované 2 zmenárne.

Hraničné priechody

Colnica, colná pobočka

Colné služby zabezpečuje pobočka colného úradu Humenné.

1.1.8 Špecifické stránky a ekonomický potenciál okresu Humenné

Ekonomická výkonnosť a potenciál okresu Humenné rastie približne rovnakým tempom ako rastie ekonomická výkonnosť Slovenska, v prípade rovnakého vývoja, región nikdy nedosiahne priemernú hodnotu SR. V tom prípade nedôjde k odstráneniu regionálnych rozdielov v rámci Slovenskej republiky. Len odstránením existujúcich štrukturálnych a periférnych nevýhod sa môžu pri súčasnom ekonomickom potenciáli odstrániť rozdiely, východné Slovensko má pritom najväčšie rezervy pri využívaní tohto potenciálu. Jeho využitie by sa časom prejavilo aj na zvýšení ekonomiky a v zlepšení sociálnej situácie obyvateľov. Regionálna ekonomická štruktúra nie je odlišná od slovenského či celosvetového priemeru, rastúci trend má sektor služieb, k poklesu na tvorbe HDP dochádza najmä v priemyselnej výrobe. Aj napriek zlepšujúcim sa regionálnym podmienkam na podnikanie a na prílev priamych zahraničných investícií, vďaka ktorým začalo byť východné Slovensko investorsky zvýhodňované, novým pravidlám o štátnej pomoci v rámci investičných stimulov, ktoré berú do úvahy mieru nezamestnanosti v regióne, typ investície, nedarí sa pritiahnúť do regiónu nových investorov, čo ovplyvnila svetová kríza, averzia investorov k riziku a nedostatok likvidity, čo spôsobil všeobecný pokles kapitálových tokov smerom do východnej Európy a aj do nášho regiónu. Regionálna ekonomika sa tak bude v najbližších rokoch, aj dôvodu nižších zahraničných investícií nachádzať pod svojim potenciálom, k jej oživeniu by malo dôjsť postupne, v návaznosti na stúpajúci trend celoslovenskej ekonomiky, s ktorým sa počíta od roku 2012.

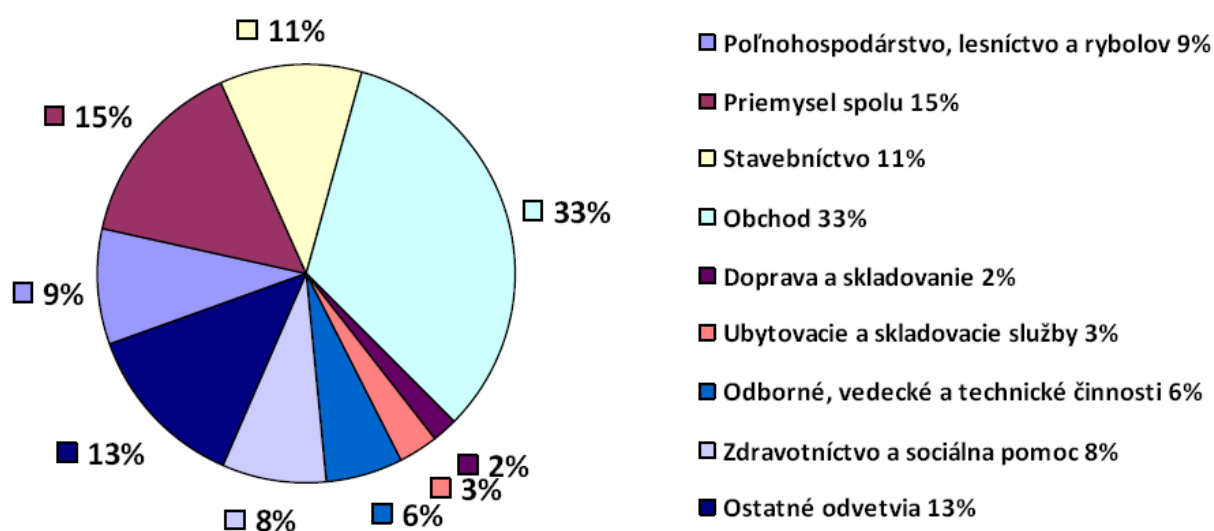
Priaznivé podnikateľské prostredie je základným predpokladom dlhodobej konkurencieschopnosti a rastu ekonomiky, zamestnanosti a tým aj celkovej prosperity regiónu.

Zamestnanosť obyvateľov okresu Humenné je sústredená v okresných mestách a vo väčších obciach. V Humennom je celkovo 21 rozhodujúcich zamestnávateľských subjektov, ktoré zamestnávajú nad 100 zamestnancov. Ďalších 65 zamestnávateľských subjektov zamestnáva nad 20 zamestnancov.

V rámci celého Slovenska Prešovský kraj dlhodobo zaostáva v hospodárskom rozvoji, čo dokumentujú posledné miesta v štatistikách ekonomickej výkonnosti, príjmov obyvateľstva a nezamestnanosti. V rámci okresov má prevahu potravinársky priemysel v okrese Humenné, reprezentovaný firmami: Mecom, a.s., Althan, a.s., Humenská mliekareň, a.s. a PPaC, a.s. Humenné.

Podľa územného členenia bolo v roku 2010 v okrese Humenné registrovaných 5890 subjektov, čo je o 85 viac ako v roku 2009. V rámci podnikov tvorili najpočetnejšiu skupinu obchodné spoločnosti a akciové spoločnosti. Priemyselné podniky na území okresu vyprodukovali 15,7 % z celkových tržieb za vlastné výkony a tovar v rámci Prešovského kraja. Bol zaznamenaný 7 % medziročný nárast tržieb. Priemerná nominálna mesačná mzda dosiahla v podnikoch s 20 a viac zamestnancami výšku 621 €.

Podľa odvetvovej štruktúry v okrese Humenné najviac podnikateľov podnikalo v obchodnej činnosti (33%), v priemyselnej výrobe a stavebníctve, čo znázorňuje nasledujúci graf.

Celkový ekonomický potenciál môžeme analyzovať z pohľadu priemyslu, poľnohospodárstva, služieb a podnikateľských aktivít. Tieto výrobné odvetia sú nosnými v oblasti zamestnanosti, vybavenosti výrobnými fondmi a výrazným podielom na produkcii hospodárstva. Aj v okrese Humenné pretrváva tendencia znižovania zamestnanosti vo veľkých subjektoch, aj keď tieto sú z hľadiska zamestnanosti a výkonnosti ekonomiky pre okres významné.

Významné miesto v hospodárstve okresu má **poľnohospodárstvo**, s prevahou živočíšnej výroby.

Životné prostredie

okres Humenné	2007	2008	2009	2010	2011
Množstvo komunálneho odpadu (kg/obyv.)	206,93	214,2	224,65	216,57	217,47
Množstvo zhodnoteného komunálneho odpadu (kg./obyv.)	4,82	18,32	16,09	16,38	18,2

V roku 2011 bol v okrese vyprodukovaný komunálny odpad 217,47 kg na obyvateľa, 18,2 kg komunálneho odpadu na obyvateľa bolo zhodnoteného.

1.2 OKRES SNINA

1.2.1 História okresu Snina

Okres Snina sa nachádza v severovýchodnej časti Slovenska, v regióne Zemplín. Zo západnej strany hraničí s okresom Humenné a z južnej strany s okresom Sobrance. Na severe štátnou hranicou susedí s Poľskom a na východe s Ukrajinou. Okres vznikol znovu po 36-tich rokoch, na základe Zákona 221/96 Z.z. o územnom a správnom usporiadaní Slovenskej republiky. Mesto Snina a jeho okolie je kraj, ktorý si dodnes uchoval veľa zo svojich pôvodných krás a tradícií. Tunajší kraj bol osídlený už v mladšej dobe kamennej, no prvá písomná zmienka o Snine je až z roku 1343, kedy nastala na tomto území tzv. valašská kolonizácia Ruthénmi – Rusínmi, pastiersko-roľníckym ľudom. Mesto Snina ležalo na dôležitej obchodnej ceste z Uhorska do Haliče, vedúcej dolinou rieky Cirochy cez Ruské sedlo. Táto cesta bola známa pod názvom Ruská cesta – Porta Rusica. Nemým svedkom všetkých udalostí v tomto krásnom regióne je Sninský kameň, pripomínajúci kráľovskú korunu majestátne tróniacu na ladnej krivke tej časti Vihorlatského pohoria, ktoré starí Sninčania pomenovali Džel. Títo prirovnávali Sninský kameň k biblickej hore Sinai, na ktorej Boh odovzdal Mojžišovi Desatoro božích prikázaní na dvoch kamenných tabuliach. Možno je to len náhoda, no možno nie, ale aj Sninský kameň sa skladá práve z dvoch kamenných brál – Malého a Veľkého kameňa, ba dokonca aj v mapke Zemplínskej župy z minulého storočia je Sninský kameň označený názvom „Sinai“. Podobnosť nájdeme aj v označení pomenovania Sniny v starších prameňoch, kde sa uvádzajú názvy ako Szinna, Sinna, Senya. Od roku 1321 boli pánmi Sniny Drugethovia. Tento významný rod pochádzajúci zo Salerna pri Neapole však v roku 1684 vymrel po meči. Približne v tomto období bol vybudovaný prvý, vtedy ešte drevený kaštieľ. Na jeho mieste dodnes stojí kamenný kaštieľ, ktorý dala v roku 1781 postaviť grófka Terézia Zichyovavá Dernáthová, vnučka Žigmunda Drugetha. Po smrti grófky jej piati synovia v roku 1799 predali Sninu i s novým ešte nie celkom nedokončeným kaštieľom Jozefovi Rhollovi, podnikateľovi z Gemera, ktorého potomkovia zveľaďovali tento kraj až do roku 1857. Za tento krátky čas sa postarali o vybudovanie železiarne v roku 1809 v Jozefovej doline. V ďalších rokoch bola v jej blízkosti vystavaná celá osada Jozefove Hámre (dnes Zemplínske Hámre), kde sa usádzali aj nemecké rodiny. Jozef Rholl, ktorý sa najviac pričínal o hospodársky rozvoj Sniny a okolia, postavil v roku 1841 v Hámroch aj zlieváreň. V nej bola odliata aj známa socha Herkula umiestnená na nádvorí kaštieľa, ktorá je dodnes nepísaným symbolom mesta. Od roku 1839 sa v Snine konali štyrikrát ročne tradičné jarmoky, ktoré znamenali rozvoj obchodu a remesiel. V čase hospodárskej krízy v roku 1873 železiarne úplne zanikli, život obyvateľov Sniny a okolia sa rapídne zhoršil a nastalo hromadné sťahovanie do USA, Kanady a západnej Európy. Ďalšie čiastočné hospodárske oživenie regiónu však nastáva na začiatku 20-teho storočia, ktoré súviselo s výstavbou železnice z Humenného do Stakčína v rokoch 1909 - 1912. Táto umožnila rozvoj predovšetkým drevárskeho priemyslu. Územie regiónu bolo v 20. storočí priamym dejiskom dvoch veľkých vojen, ktoré priniesli zhoršenie životných podmienok pre tunajší ľud. Po prvej svetovej vojne bola postavená vo Vihorlatských vrchoch úzkokoľajová železnica na dopravu dreva. Cestné komunikácie boli budované v rokoch 1932- 1933. Hospodárskemu rozvoju napomáhala hlavne pila v Snine a železničná trať do Stakčína. Po vojne vznikla potreba opraviť zničené objekty a toho dôvodu bola v roku 1930 v Snine postavená tehelňa s trojsmennou nepretržitou prevádzkou. V medzivojnovom období, keď Zakarpatská Rus patrila k Československu, bola Snina dôležitým mestom na obchodnej ceste smerom na východ. Idyla medzivojnového obdobia bola narušená len veľkými povodňami v rokoch 1920-1930. Po nej však prišla katastrofa oveľa väčšia – a síce druhá svetová

vojna, ktorá nadhlo poznačila životy mnohých Sninčanov aj celé hospodárstvo mesta i jeho okolia. Po vzniku Slovenského štátu od r. 1939 východná časť okresu Snina patrila Maďarsku. Dňa 25.11.1944 bolo mesto oslobodené a postupne sa opäť spamätávala pila, tehelňa a ďalšie podniky, aby zabezpečili obnovu celého okresu. V roku 1950 bol vybudovaný najväčší priemyselný strojársky podnik Vihorlat.

Historické pamiatky

Kaštiele

Klasicistický kaštieľ v Snine (národná kultúrna pamiatka) – dala v roku 1781 na mieste pôvodne drevenej stavby postaviť grófkya Terézia van Dernáthová, vnučka posledného mužského potomka z rodu Drugethových, ktorí boli pánmi Sniny asi od roku 1321. Synovia grófkya predali v roku 1799 Sninu aj s ešte nie celkom dokončený kaštieľ Rhollovcom, podnikateľom v baníctve a hutníctve, ktorí v pohorí Vihorlatu objavili železnú rudu. Dvojpodlažná budova kaštieľa s obdĺžnikovým pôdorysom a rizalitmi na fasáde bola krásnym veľkopanským sídlom s mnohými miestnosťami – spálne, jedálne, hosťovské izby, grófske salóny, sála, kuchyňa, komory. Tento objekt mal obrovské pivnice a pod ním viedla taká priestranná chodba, že sa ňou dalo prejsť kónským záprahom. Fontána so sochou Herkulesa z roku 1841 (národná kultúrna pamiatka) – do kaštieľa viedol aj podzemný prívod vody, ktorý napájaj aj vodomet symbolu Sniny – sochy Herkula, na nádvorí kaštieľa, ktorá bola uliata v Rhollových železiarňach v Zemplínskych Hámroch v roku 1841. Herkules na nej ako statný bojovník zápasí s kyjakom v ruke s trojhlavým drakom. Povojnové roky priniesli pre kaštieľ koniec jeho éry. Budova slúžila ako domov mládeže, neskôr ako Stredné odborné učilište poľnohospodárske, no a v roku 1996 ho od štátu odkúpil súkromný podnikateľ. Zničený bol aj anglický park, v ktorého východnej časti bolo vybudované kúpalisko (dnes už nejestvujúce) a v severnejšej časti zas futbalové ihrisko a taktiež nemocnica. V súčasnosti prebieha rekonštrukcia kaštieľa zameraná na jeho vnútorné priestory, ako aj exteriér. Kaštieľ vzhľadom na jeho umiestnenie v centre mesta a historický význam sa bude v ňom múzeum a galéria. Historický park pri kaštieli z polovice 19. storočia (národná kultúrna pamiatka) – historický park je najstaršou vegetačnoarchitektonickou kompozíciou na území mesta Snina, ktorá bola založená pravdepodobne na začiatku 19. storočia po dokončení výstavby kaštieľa. Pôvodne park pozostával z časti pravidelnej a voľno-krajinkárskej, čo dokumentuje zachovaná historická mapa z roku 1866. Pravidelnú časť tvoril znížený parter v bezprostrednom okolí kaštieľa a tzv. malého kaštieľa s osadenou fontánou so sochou Herkulesa a v súčasnosti už nezachované záhrady francúzskeho štýlu pred kaštieľom. Voľnokrajinkárska časť začínala za malým kaštieľom pri rybníku. Pozostávala z tzv. veľkého parkového okruhu, ktorý sledoval tok Cirochy, vonkajšie oplotenie a súbežne s cestou na Daľkov sa vracala do kaštieľa. Vnútorný okruh bol vedený starou riečnou terasou Cirochy uprostred parku. Tieto dva okruhy boli vzájomne poprepájané viacerými chodníkmi. Vegetáciu tvoria dodnes vrba biela, javor poľný, brest horský, jelša lepkavá, dub letný, agát biely, borovica čierna, hrab obyčajný, lipa malolistá, pagaštan kónský, platan javorolistý, borovica hladká a smrek pichľavý. Koncom 20. storočia bola v parku vybudovaná nemocnica a futbalové ihrisko, čím boli porušené niektoré prirodzené väzby kaštieľa na park.

K historickým pamiatkam v okrese patria aj kaštiele:

Dlhé nad Cirochou

✓ (posledná tretina 18. storočia, barokový)

Dúbravka

✓ (1763, neskorobarokový so zachovalým historickým parkom)

Stakčín

✓ (18. storočia, pôvodne barokový upravený v pseudogotickom slohu s historickým parkom so vzácnymi stromami)

Sakrálné stavby a pamiatky

Mesto Snina

Rímskokatolícky kostol Povýšenia sv. Kríža – V interiéri starej lode pôvodne barokového kostola z roku 1751 sa nachádzajú vzácne maľby a fresky maliara Ignáca Roškovicca, opravovaných v roku 1950 akad. maliarom Mikulášom Jordanom, ďalej 3 zvony z roku 1835 a 1925, vitrážové okná z roku 1949 a pôvodné lavice. V modernej prístavbe kostola dobudovanej v roku 1992 sa okrem obrazu I. Roškovicca – súčasťou pôvodného barokového oltára, nachádzajú ďalšie umelecké diela, predovšetkým socha sv. Jána Nepomuckého od neznámeho autora z roku 1838, premiestnená do kostola zo zaniknutej kaplnky sv. Jána Nepomuckého a plastika kríža s umučeníím Ježiša Krista od sochára Svetozára Ilavského. V bezprostrednom okolí kostola pod spevnenými a parkovacími plochami sa nachádzajú základy stredovekého kostola a pôvodný cintorín (archeologická lokalita). Torzo pôvodnej stromovej aleje od kostola po ul. 1. mája je pozostatkom hodnotnej sadovníckej úpravy uličného interiéru, do ktorej boli v neskoršom období umiestnené dva pamätníky – pomník padlým v 1. svetovej vojne (NKP) v parku na ul. 1. mája a pomník padlým v II. svetovej vojne situovaný pri kruhovom objazde.

Kaplnka Sedembolestnej Panny Márie – tzv. Rhollova kaplnka z roku 1842 (národná kultúrna pamiatka) – Kaplnka je klasicistickou stavbou z roku 1842. Postaviť ju dal podnikateľ Štefan Rhol na cintoríne v Snine. V jej spodnej časti sa nachádza rodinná hrobka Rhollovcov, ktorá však bola počas 2. Svetovej vojny vyrabovaná. Vo vnútri tejto kaplnky je na stene zachovaná tabuľa s náhrobným nápisom v maďarskom jazyku: „Tu odpočíva Katarína, manželka váženého a udatného narodovca Jozefa Rholla, rodená Uszfalvai. Navždy usnula 24. V deň sv. Michala v roku 1803 v 55. Roku života. S pocitom vďaky a hlbokou úctou dal vystaviť syn Štefan v roku 1842.“ Vlastníkom kaplnky je Rímskokatolícka cirkev. Kaplnka je udržiavaná v dobrom stave, vrátane okolia. Pre účely cestovného ruchu využívaná zatiaľ len minimálne.

Pravoslávny chrám Isusa Christa - Pravoslávny kostol z roku 1985 so vzácnym ikonostasom a kostolným zvonom z roku 1654 preneseným zo zničeného kostola zaniknutej obce Ruské.

Kalvária, 8 zastavení - Kalvária bola budovaná v rokoch 1908 – 1909. Jej jednotlivé kaplnky stavali zo svojich úspor miestni občania Sniny, pravdepodobne po návrate zo zahraničia. Do dnešných čias sa z nich zachovalo len 8 murovaných kaplniek, zvyšné boli zbúrané z dôvodu výstavby železničnej trate. Ide o najvýchodnejšie stavanú kalváriu na Slovensku, ktorú vhodne dopĺňa kaplnka Sedembolestnej Panny Márie, tzv. kaplnka Rhollovcov z roku 1842 (NKP).

Socha sv. Jána Nepomuckého z roku 1838 – socha sv. Jána Nepomuckého z roku 1838 bola pôvodne umiestnená v kaplnke sv. Jána Nepomuckého, ktorú dal v roku 1838 postaviť Štefan Rhol na

ostrovčeku medzi dvoma drevenými mostmi cez rieku Cirochu. Kaplnka bola v roku 1935 zbúraná z dôvodu výstavby betónového mosta namiesto dvoch drevených mostov. Kópia sochy je umiestnená pri moste, originál vlastní mesto v depozite.

Sakrálne stavby a pamiatky v obciach okresu

Drevené chrámy – národné kultúrne pamiatky:

Hrabová Roztoka – Cerkov sv. Vasiľa (Bazila) Velikaho z pol. 18. Stor. Tento unikát chátra. Objekt je prikrytý silne prečnievajúcou šindľovou valbovou strechou s dvomi vežičkami, ktoré sú ukončené cibulami s drobne štiepaným šindľom. Ikonostas je z čias výstavby cirkvi. Interiér cirkvi prítahuje najmä harmóniou farieb. V interiéri sa nachádza zaujímavá skriňa zhotovená v gotickom slohu. Spolu s objektmi Inovce, Hrabová Roztoka a Ruská Bystrá by sa dali charakterizovať ako zemplínsko-užský typ (povodie rieky Uh).

Kalná Roztoka – Cerkov sv. Vasiľa (Bazila) Velikoho z r. 1730, zrubová trojpriestorová stavba omietnutá hlinou a obielená z diaľky vyzerá ako murovaná a vytvára dominantu krajiny. Vonkajšiu omietku tzv. kožuch „dostali“ cirkvi, ktorých zrub bol postavený z menej hodnotného dreva (breza). Nad babincom je postavená pomerne mohutná veža s ihlancovou strechou prechádzajúcou do širokej bane. Priestory sú plochostropne a s výnimkou odošteného babinca omietnuté. Polygonálne ukončenie svätyne a vnútorná omietka stien zväčšuje opticky celý interiér. Chrám má takmer kompletný ikonostas s prekrásnou ikonou Bohorodičky (Hodigitrie). Veľmi pekné sú cárske dvere s bočnými ikonami patriarchov. Prestolná ikona a ikonostas sú z konca 18. Storočia.

Ruský Potok – Cerkov svätého Michala archanhela z pol. 18. Stor., dnes ako jediná zo súboru 27 NKP je vo vlastníctve pravoslávnej cirkvi. So zvonickou a veľmi pekne upraveným areálom už dnes je takmer pripravená na zápis do UNESCO. Vo valbovej streche sú veľmi harmonicky zakomponované dve vežičky. Baňasta vežička s cibulkou západnej veže v izbici s okienkami je výnimočná na území Slovenska. Zaujímavosťou je, že vonkajším tvarom strešnej časti veľmi pripomína starý kostol v Zakopanom. Mobilár je z obdobia výstavby cirkvi. Areál bol pôvodne ohradený kamenným múrom s dvomi bránkami. Terajšie oplatenie je drevené a pokryté šindľom. V roku 1956 bola pri cirkvi postavená drevená zvonica. Pravidelné bohoslužby sa tu nekonajú.

Topoľa – Cerkov svätého Michala archanhela, okolo r. 1700, zo Sniny (26 km) cez Stakčín popri vodnej nádrži Starina priamo do Národného parku Poloniny. V chráme sa pravidelne bohoslužby nekonajú. Výnimočný je polygonálnou svätyňou a mohutnou šindľovou strechou bez členenia, z ktorej vystupuje iba malá vežička nad babincom s jednoduchou pyramídálnou strieškou. Strecha výrazne presahuje obvodové steny a vytvára hlboké podstrešie s krovovou konštrukciou podporenou drevenými trámami. Babinec má rovný strop, loď je zaklenutá netradičnou valenou klenbou. Interiér chrámu bol kedysi vyzdobený maľbami na plátne. Fragmenty tejto maľby Deésis na jednom kúsku plátna zo staršieho ikonostasu sa zachovali na masívnom choruši (empora). Ikonostas je kompletný. V obci sa narodil A. Duchnovič, národný buditeľ Rusínov. Pri ceste pod chrámom má pekný pamätník.

Uličské Krivé – Cerkov svätého Michala archanhela z r.1718, najvýchodnejšia cirkva. Návšteva najmä interiéru cirkvi Vás nadchne nečakanou bohatou výzdobou. Je to dôkazom prosperity obce i regiónu

v dávnej minulosti. Zrubový trojpriestor má rovné stropy a polygonálnu svätyňu so zaujímavou konštrukciou objektu. Na rohoch na spôsob konzol sú odstupňované trámy, na ktoré dosadá prečnievajúca strecha. Strecha má značný presah oproti obvodovým stenám a vytvára po ich obvode podstrešie. Barokový ikonostas pochádza z obdobia výstavby cerkvy. Zriedkavá je ikona Bohorodičky (Hodegétia).

Jalová – Cerkov sv. velikomučeníka Juraja, z r. 1792, chrám sa nachádza nad obcou a prístupný je len cez súkromné pozemky. V r. 2002 bola prílišnou iniciatívou miestneho duchovného celá cerkva rozobraná a postavená jej kópia. Zrealizované sú (jar r. 2004) obvodové steny, krovová konštrukcia a šindľová krytina. Počas prác došlo k rozporom medzi investorom a pamiatkovou inštitúciou. Práce boli zastavené. Zrubový objekt bol pôvodne omietnutý hlinou tzv. „v kožuchu“.

Šmigovec – Cerkov Voznesiňa Hospoda (Nanebovstúpenie Pána), 1894 zrubový trojpriestor má polygonálnu svätyňu. Stípková veža nad babincom len nepatrne presahuje hrebeň sedlovej strechy a je pokrytá pyramidálnou strieškou s cibuľovou báňou. Stropy sú rovné, steny omietnuté. Podlahy sú betónové. Ikonostas je kompletný a rovnako ako celý mobiliár je z obdobia výstavby chrámu. Zaujímavosťou je nevydaný celý vrchný rad prorokov (24 ikon). Vonkajší stav objektu nepotrebuje komentár. V obci je murovaná cerkov preto sa tu bohoslužby nekonajú.

Z obce Nová Sedlica – Cerkov sv. Michala archanhela z roku 1754, bol prenesený do skanzenu v Humennom

Drevený kostolík východného obradu z obce Zboj postavený v roku 1766 bol prenesený do skanzenu v Bardejovských kúpeľoch v roku 1967.

Murované sakrálné pamiatky:

- ✓ rímsko-katolícke: v obci Dlhé nad Cirochou
- ✓ grécko-katolícke: v obciach Čukalovce, Hostovice, Kalná Roztoka, Kolbasov, Klenová, Ladomirová, Osadné, Parihuzovce, Ubľa, Ulič a v zaniknutej obci Veľká Poľana
- ✓ pravoslávne v staroruskom historickom štýle: v obciach Michajlov, Osadné, Ruská Volová Stakčín a v zaniknutej obci Dara (diela pravoslávneho mnícha – architekta Andreja Kolomackého)

Prícestné kríže

Prícestné kríže, ktoré sú symbolom náboženskej viery v krajine, materiálным vyjadrením emócií a duchovného života, sa v minulosti zvykli stavať pri cestách na kraji obce. Slúžili ako modlitebné miesta pri vchádzaní, alebo vychádzaní z obce. Rozmach výstavby v minulosti je dôvodom, že všetky kríže sú dnes situované v zastavanom prostredí.

Prícestný kríž pri rímskokatolíckom kostole Povýšenia sv. Kríža (1839) – Snina - pravdepodobne najstarší prícestný kríž v Snine z roku 1839. Podstavec aj kríž sú zhotovené z pieskovca, korpus je liatinový. Na podstavci je viditeľne zachovaný text „ERECTA ANO DOMINI 1839“. Odborné reštaurovanie kríža bolo uskutočnené v roku 2010.

Prícestný kríž na starom cintoríne – Snina - pravdepodobne druhý najstarší prícestný kríž v Snine. Podstavec aj kríž sú zhotovené z pieskovca, korpus je liatinový. Na podstavci je uvedený ťažko

čitateľný text v latinskom jazyku. Reštaurovanie kríža nebolo v minulosti uskutočnené profesionálne, čo je jednou z príčin jeho zlého technického stavu.

Prícestný kríž na ulici Kpt. Nálepku – Snina - prícestný kríž z pieskovca umiestnený popri niekdajšej hlavnej prístupovej ceste z Belej nad Cirochou do kaštieľa v Snine. Z archívov nie je známy rok jeho osadenia. Na podstavci neostali zachované žiadne informácie, ktoré boli pravdepodobne zatreté v rámci povrchových úprav kríža uskutočnených v minulosti. Korpus je liatinový.

Prícestný kríž na ulici Strojárskej – Snina - prícestný kríž z pieskovca umiestnený popri jednej z hlavných komunikácií v Snine. Z archívov nie je známy rok jeho osadenia. Na podstavci je uvedený ťažko čitateľný text. Reštaurovanie kríža nebolo v minulosti uskutočnené profesionálne, čo je jednou z príčin jeho zlého technického stavu. Korpus je liatinový.

Prícestný kríž na križovatke ulíc Hámorská a Sládkovičova – Snina - prícestný kríž z pieskovca umiestnený popri niekdajšej hlavnej prístupovej ceste zo Sniny do Zemplínskych Hámrov. Z archívov nie je známy rok jeho osadenia. Na podstavci neostali zachované žiadne informácie, ktoré boli pravdepodobne zatreté v rámci povrchových úprav kríža uskutočnených v minulosti. Korpus je maľovaný na plechu.

Prícestný kríž na ulici Pčolinskej – Snina - novodobý žulový kríž na pôvodnom pieskovcovom podstavci umiestnený popri jednej z hlavných komunikácií v Snine. Z archívov nie je známy rok jeho osadenia. Po havárii auta, ktoré kríž v minulosti zničilo, bol pôvodný kríž z pieskovca nahradený novým žulovým krížom. Pôvodný ostal len podstavec, na ktorom však neostali zachované žiadne informácie, ktoré boli pravdepodobne zatreté v rámci povrchových úprav kríža. Korpus je liatinový.

Dva prícestné kríže pri pravoslávnom chráme (1905, 1911) – Snina - prícestné kríže z bieleho mramoru z roku 1905 a 1911 umiestnené v blízkosti pravoslávneho chrámu Isusa Christa v miestnej časti Brehy. Na podstavcoch oboch chrámov sa nachádzajú texty v rusínskom jazyku. Korpusy na oboch krížoch sú maľované na plechu.

Prícestný kríž na ul. Jesenského (1931) – Snina - novodobý žulový kríž na žulovom podstavci s liatinovým korpusom, umiestnený popri hlavnej komunikácii zo Sniny na obec Pichné. Kríž bol v tejto lokalite osadený v roku 1931, neskôr bol presunutý o pár metrov kvôli stavbe rodinného domu na svoje súčasné miesto.

Prícestný kríž na ul. Jesenského (1993) – Snina - novodobý žulový kríž na žulovom podstavci s liatinovým korpusom, umiestnený popri hlavnej komunikácii zo Sniny na obec Pichné. Na podstavci je umiestnená mramorová doska s textom „Boh tak miloval svet, že dal svojho jediného syna, aby nik kto v neho verí nezahynul ale mal život večný. Na slávu božiu venuje A. Čuchranová 1. júna 1993“.

Prícestné kríže v okrese:

- ✓ v sedle na Hostovice z roku 1891
- ✓ v obci Príslop z roku 1888 (aj vyrezávaný drevený kríž z 1. sv. vojny na miestnom cintoríne)
- ✓ v zaniknutej obci Ruské z roku 1853
- ✓ v zaniknutej obci Veľká Poľana z roku 1853 pri Lukovom potoku

Nad obcou Runina sa nachádza pútnické miesto Zjavenia Panny Márie – Tri studničky, s údajne liečivou vodou.

Židovské cintoríny

Mesto Snina

Židovský cintorín (národná kultúrna pamiatka) – židovský cintorín s približne 50 kamennými náhrobníkmi, ktorý je situovaný na miestnom cintoríne, je historickým dokladom o existencii a živote židovskej komunity v meste, ktorá mala v období 1. Polovice 20. Storočia v Snine aj svoju synagógu, v miestnom pomenovaní „bužňu“. Počas 2. Svetovej vojny táto komunita v Snine zanikla, lebo počas nej bolo zo Sniny odvečených približne 80 židovských rodín. Vlastníkom cintorína je Ústredný zväz židovských náboženských obcí. Cintorín je udržiavaný v dobrom stave.

Ďalšie židovské cintoríny sa nachádzajú v obciach: Kolbasov, Topoľa, Runina, Kolonica, Ubľa, Pčoliné a Veľká Poľana (zaniknutá obec)

Vojnové cintoríny

Vojnové cintoríny z I. svetovej vojny

Vojnový cintorín v Snine I (Giglovo) - sa nachádza na vrchole kóty Giglovo (335 m n. m.). Miesto posledného odpočinku tu 189 vojakov. Výmera cintorína je 150 m² (16,70 x 9 m). Cintorín pozostáva z 10 vojnových hrobov, z ktorých je 1 hrob jednotlivý, 7 hrobov spoločných a 2 hroby hromadné. Ich mená za nezachovali. Vojnový cintorín pravdepodobne vznikol už v roku 1914. V roku 1929 boli do hrobu č. 10 uložené ostatky 59 vojakov exhumované z vojnových cintorínov Snina IV Štefkovo a Snina V Trescana.

Vojnový cintorín v Snine II (epidemický) - sa nachádza v miestnej časti Brehy na Nižnej Hurke nad Tarnovským potokom. Známejší je názvom epidemický cintorín. Presný počet pochovaných vojakov sa nezachoval. Odhadujeme, že je tu pochovaných okolo 300 vojakov. Výmera cintorína je 710 m². Pozostáva z 11 vojnových hrobov, všetky sú hromadné. Mená pochovaných vojakov sa nezachovali. Do roku 1929 cintorín pozostával z 9 hromadných hrobov nachádzajúcich sa v dvoch vzájomne oddelených častiach poľnou cestou. V roku 1929 sa uskutočnila exhumácia 4 jednotlivých a 2 hromadných hrobov, ktoré sa nachádzali v Ďalšovskom potoku. Exhumované ostatky 153 vojakov boli uložené do dvoch nových hrobov, ktoré po prečíslovaní boli označené číslami č. 2 (90 vojakov) a č. 3 (63 vojakov). Vojnový cintorín vznikol v rokoch 1915 až 1916. Údajne tu boli pochovaní vojaci, ktorí podľahli cholere v zajateckom tábore, ktorý bol zriadený na neďalekej parnej pile.

Vojnový hrob „Umarty“ – Snina - vojnový hrob neznámeho vojaka, označený železným krížom s mramorovou ceduľkou s textom „Hrob neznámeho vojaka“.

Vojnový hrob Juraja Dunaja – Vidrika – Snina - mladý robotník (*7.4.1898, Snina, +8.11.1918, Snina) považovaný maďarským vojskom za vodcu odboja, bol chladnokrvne zabitý priamo na cintoríne potom, ako si musel vlastnoručne vykopať svoj hrob. Na náhrobnom kameni je osadená pamätná tabuľa s nasledovným textom „Nadšený zo vzniku ČSR krivo obžalovaný a na tomto mieste popravený poslednými c.k. vojakmi dňa 8.11.1918 o 8. hodine, Juraj Dunaj –Vidrik *7.4.1898.“

Vojnové zákopy z 1. svetovej vojny na vrchu Giglovo - Snina - na vrchu Giglovo, v rekreačnej oblasti Sninské rybníky ostali dodnes zachované vojnové zákopy z roku 1914, z tzv. prielomu ruských vojsk vedených generálom Lavrom Georijovičom Kornilovom do vtedajšieho Uhorska.

V okrese Snina ďalej evidujeme:

Vojenské cintoríny z 1. svetovej vojny:

V okrese Snina sa nachádza množstvo vojnových cintorínov z 1. svetovej vojny. Zachovali sa v obciach: Osadné (v krypte pravoslávneho kostola ostatky 1025 vojakov) vid. obr. vpravo, Osadné II, Dlhé nad Cirochou, Hostovice, Kolbasov, Kolonica, Ladomirov, Parihuzovce, Pčoliné, Príslop, Runina (90 vojakov), Ruský Potok, Stakčín (959 vojakov), Topoľa (240 vojakov), Ubl'a, Ulič a Zboj.

Tiež v obciach zaniknutých v súvislosti s výstavbou VN Starina: Ruské I, II, Smolník, Veľká Poľana I, II, Ostružnica, Dara a Zvala. Osobitné miesto má cintorín z 1. sv. vojny na vrchu Predný Hodošík, ktorý je najvyššie umiestneným vojenským cintorínom na Slovensku (855 m. n. m.). Väčšina z týchto cintorínov je obnovená a udržiavaná.

Vojenské pamätníky, pietne miesta a pamätné tabule

Mesto Snina

Pomník vzniku Československej republiky (národná kultúrna pamiatka) – pomník postavený pri príležitosti vzniku Československej republiky v roku 1918 nachádzajúci sa na Sídlišku 1. Mája.

Pomník padlým obyvateľom Sniny a okolitých obcí v II. Svetovej vojne – pomník postavený pri príležitosti 5. Výročia oslobodenia mesta Sniny, je venovaný padlým občanom Sniny a okolitých obcí. Pôvodne sa na podstavci nachádzali tabule s menami padlých obyvateľov podľa jednotlivých obcí.

Vlastníkom pomníkov je Mesto Snina. Pomníky sú udržiavané v dobrom stave.

Vojenské pamätníky a pomníky v okrese:

- ✓ Pomník padlým v 1. sv. vojne – v zátoke pod Darnovom, blízko pri zaniknutej obci Starina
- ✓ Pomník – rotunda padlým vojakov v 1. sv. vojne – na vojenskom cintoríne v zaniknutej obci Veľká Poľana
- ✓ Pamätník osloboditeľom z 2. sv. vojny – pod Ruským sedlom
- ✓ Pomník padlým pyrotechnikom v 2. sv. vojne – pod hrádzou VN Starina
- ✓ Pamätník vojakom padlým v 1. sv. vojny – v Stakčíne
- ✓ Pamätník obetiam 2. sv. vojny – v Stakčíne
- ✓ Pomník padlému ruskému vojakovi A. Gladyšovi – v katastri obci Nová Sedlica, na hraničnom hrebeni s Poľskom v oblasti NPR Stučica
- ✓ Pomník padlému vojakovi Linhovi v 2. sv. vojne – nad obcou Uličské Krivé v Oblazoch
- ✓ Pomník z 1. sv. vojny - Runina.

Ďalšie pomníky, pamätníky a busty:

- ✓ Mergencov kameň – pomník lesníkovi Rudolfovi Mergencovi, ktorého zastrelil pytlak 7. Decembra 1922, nad obcou Ulič v sedle pod vrchom Veľká Ostrá (cez peknú dubovú alej k nemu vedie z obce Ulič žltá turistická značka)
- ✓ zavraždeným Židom Banderovcami v roku 1945, v obci Ubľa
- ✓ Pomníky Alexandrovi Duchnovičovi (1803-1865), národnému buditeľovi Rusínov a Ukrajincov, v obci Stakčín pred budovou školy a v rodnej obci Topoľa
- ✓ Pamätná busta Rudolfovi Winerovi (1907-1942) – organizátorovi štrajku lesných robotníkov v Uličskej doline v roku 1934, ktorého v roku 1942 popravili v Užhorode maďarskí fašisti, v obci Ulič na budove obecného úradu.

Pamätné tabule:

- ✓ zavraždeným Židom Banderovcami v roku 1945, v obci Kolbasov
- ✓ Fedorovi Hlavatému, kapitánovi zbojníckej družiny pôsobiacej v rokoch 1492-1495, v obci Ruská Volová
- ✓ Anci Jaburovej, ľudovej speváčke, v obci Stakčín na budove kaštieľa
- ✓ Petrovi Lodijovi (1764 – 1829), filozofovi, prekladateľovi, básnikovi, prvému dekanovi Petrohradskej univerzity a známemu rozprávkarovi Michalovi Pustajovi (1858-1944), v obci Zboj na budove kultúrneho domu
- ✓ Vojtechovi Boreckému (1910-1990), maliarovi, zakladateľovi zakarpatskej realistickej maliarskej školy a účastníkovi mnohých krymských plenérov, v rodnej obci Ubľa.

Objekty ľudovej architektúry

- ✓ zrubový domček pod kostolom v obci Klenová, z konca 19. storočia
- ✓ objekty tradičnej ľudovej architektúry v obci Nová Sedlica, medzi inými aj drevený zrubový domček z pol. 20. storočia – národná kultúrna pamiatka
- ✓ drevená zvonica v obci Príslop, zo začiatku 20. storočia
- ✓ drevená kaplnka v zaniknutej obci Smolník

Technické pamiatky

- ✓ Vodné mlyny – Belá nad Cirochou – v strede obce, v ruinách, Hostovice – pod obcou, z pol. 19. storočia
- ✓ tzv. Bieščadská úzkokoľajka – Osadné – v doline Udavy nad obcou na poľskej štátnej hranici, z roku 1895
- ✓ Kamenná forma na odlievanie železa, kamenná murovanica (plánované obecné múzeum) a ďalšie objekty dokumentujúce bohatú železiarsku a banícku históriu obce

Kamenná cesta „Porta Rusica“ – zachovaná časť cesty, vedúcej z Uhorska do Halíče. Plaj prechádzajúca dolinou Cirochy v 18. storočí zmenila svoju trasu. Neprechádzala už cez Zvalu, ale cez obec Ruské, pričom hlavný poloninský hrebeň prekonávala cez Ruské sedlo. Týmto sa skrátila a

zrýchlila cesta medzi Sninou a Cisnou. Podľa Ruského sedla dostala i pomenovanie „Porta Rusica“. V polovici 19. storočia bola táto cesta rekonštruovaná, pričom nanovo bol pretrasovaný úsek z obce Ruské do Ruského sedla (1864 – 1865). Na rekonštrukcii sa podieľalo všetkých 34 obcí vtedajšieho Stakčínkeho služobného obvodu. Na ceste boli osadené nové kilometrovníky a stometrovníky, označujúce vzdialenosť z Michaloviec do Ruského sedla. V rokoch 1945 až 1987 boli v úsekoch zničených po prechode frontu opravené a upravené dva priepusty, realizovaná sporadická údržba cesty a napojená spevnená lesná cesta. Od roku 1988 neboli okrem základnej údržby realizované žiadne podstatné zásahy. V rokoch 1999 a 2000 bol na ceste zriadený turistický a cykloturistický chodník spolu s hraničným prechodom do Poľska. Na poľskej strane bol posledný pôvodný úsek tejto cesty, dlhý 200 metrov, zničený a zakrytý asfaltom v roku 2005. Napriek tomu, že cesta bola v roku 2001 vyhlásená Ministerstvom kultúry Slovenskej republiky za kultúrnu pamiatku ako najstaršia cestná stavba na Slovensku. Porta Rusica je jedinečným miestom, ktoré má obrovské predpoklady stať sa zaujímavým pre mnohých turistov a pre rozvoj životaschopného cestovného ruchu, vhodného pre toto územie.

Torzo sninskej úzkokoľajovej lesnej dráhy - Sninská úzkokoľajná lesná dráha (S.U.L.D.) s rozchodom koľajníc 760 mm slúžila na prepravu drevnej hmoty z Vihorlatských vrchov na miestnu pílu v Snine. V rokoch 1912-1913 ju dal postaviť gróf Jozef Degenfeld. V rokoch 1926-28 bola predĺžená Zemplínskym lesným hospodárstvom na celkovú dĺžku 26,30km. Zrušená bola v roku 1950. Premávali po nej dve parné lokomotívy - Ferdinand a Otto. Z pôvodnej trate sa dodnes zachovalo niekoľko priepustov a mostov. Technicky zaujímavým riešením úzkokoľajky bola najmä výhybňa s úvratovým systémom v lokalite Konské.

Úzkokoľajová železničná trať Stakčín–Strihovce - v rokoch 1913 - 1926 bola v dĺžke takmer 20 km vybudovaná úzkokoľajová železničná trať Stakčín - Strihovce, z ktorej sa dodnes zachovalo viacero zaujímavých technických diel. Pozornosť si zaslúži najmä sústava mostov z roku 1913 pri Stakčíne a najdlhší vihorlatský kamenný priepust z roku 1917 v lokalite Šponáreň.

Mapa okresu Snina

1.2.2 Územie okresu Snina

Okres Snina je najvýchodnejším okresom Prešovského kraja.

Základné údaje – rok 2011

Rozloha: 804,73 km²

Hustota obyvateľov na 1 km²: 47,3 obyvateľov na km²

Územie okresu Snina (ha)	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Celková výmera	80 491	80 492	80 475	80 475	80 475	80 473
v tom poľnohospodárska pôda	25 849	25 783	25 762	25 758	25 367	25 345
z toho orná pôda	5 223	5 277	5 433	5 395	5 383	5 377
nepoľnohospodárska pôda	54 641	54 708	54 713	54 717	55 108	55 128
z toho lesná pôda	50 404	50 476	50 478	50 476	50 827	50 844

Tabuľka: Výmera pôdy podľa územia, typu ukazovateľa (zdroj ŠÚ SR).

1.2.3 Obyvateľstvo

Okres Snina tvorí mesto Snina a 33 obcí:

Belá nad Cirochou, Brezovec, Čukalovce, Dlhé nad Cirochou, Dúbrava, Hostovice, Hrabová Roztoka, Jalová, Kalná Roztoka, Klenová, Kolbasov, Kolonica, Ladomirov, Michajlov, Nová Sedlica, Osadné, Parihuzovce, Pčoliné, Pichne, Príslop, Runina, Ruská Volová, Ruský Potok, Stakčín, Stakčínska Roztoka, Strihovce, Šmigovec, Topoľa, Ubľa, Ulič, Uličské Krivé, Zboj, Zemplínske Hámre

Súčasťou okresu Snina boli aj zaniknuté obce Dara, Zvala, Ostrožnica, Ruské, Smolník, Veľka Poľana a Starina. Obce zanikli začiatkom 80 - tých rokov z dôvodu výstavby vodnej nádrže Starina. Katastre týchto obcí sa stali súčasťou katastra obce Stakčín.

Počet obyvateľov okresu Snina k 31.12.2011 (zdroj SODB 2011).

Spolu: 38 083
z toho muži: 18 670
ženy: 19 413

Počet obyvateľov žijúcich v mestách: 20 723
v obciach: 17 406

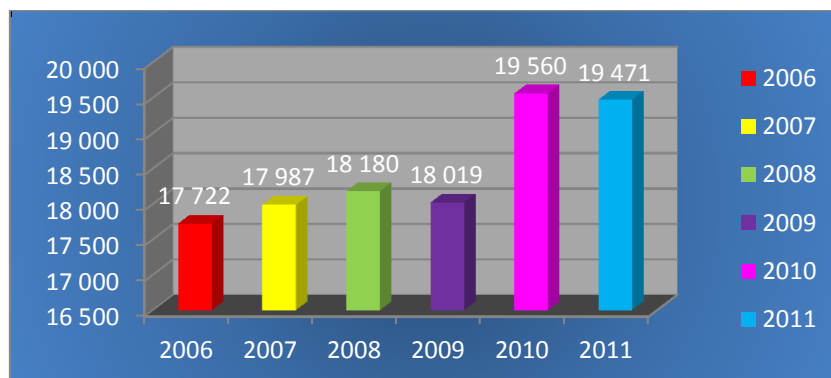
1.2.4 Sociálne štatistiky

a/ Ekonomicky aktívne obyvateľstvo k 31.12.2011

Okres Snina spolu: 19 471

Územie	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Okres Snina	17 722	17 987	18 180	18 019	19 560	19 471

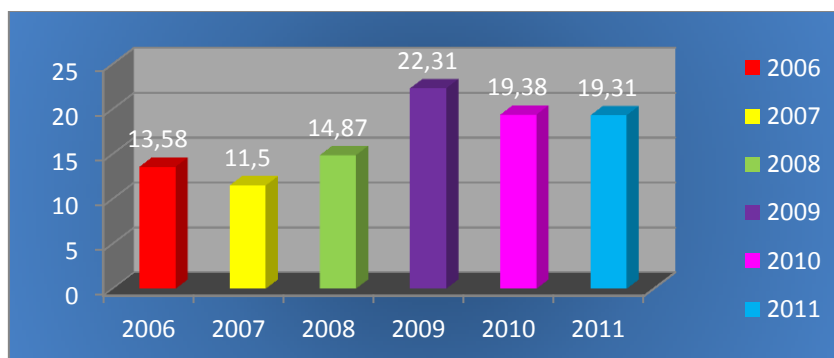
Tabuľka: Ekonomicky aktívne obyvateľstvo (zdroj ŠÚ SR).

b/ Miera evidovanej nezamestnanosti

Územie	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Okres Snina	13,58	11,50	14,87	22,31	19,38	19,31

Tabuľka: Miera evidovanej nezamestnanosti (Zdroj ŠÚ SR)

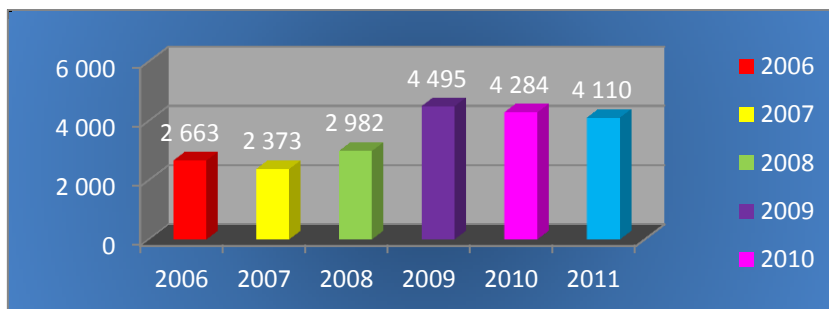

c/ Počet uchádzačov o zamestnanie – k 31.12.2011

Okres Snina spolu: 4 110

Územie	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Okres Snina	2 663	2 373	2 982	4 495	4 284	4 110

Tabuľka: Počet uchádzačov o zamestnanie (zdroj ŠÚ SR).

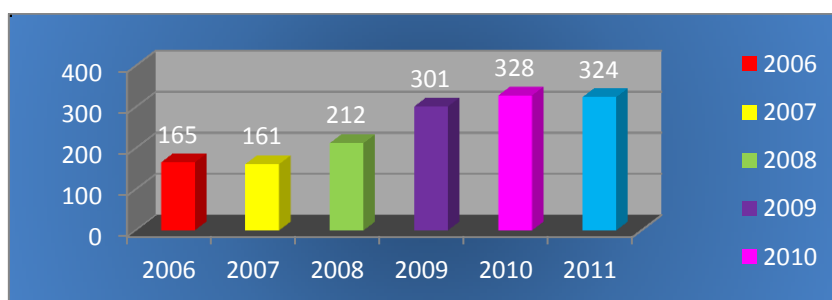

d/ Počet uchádzačov o zamestnanie – absolventi k 31.12.2011

Okres Snina spolu: 324

Územie	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Okres Snina	165	161	212	301	328	324

Tabuľka: Počet uchádzačov o zamestnanie - absolventi (zdroj ŠÚ SR).

1.2.5 Investičné možnosti v okrese

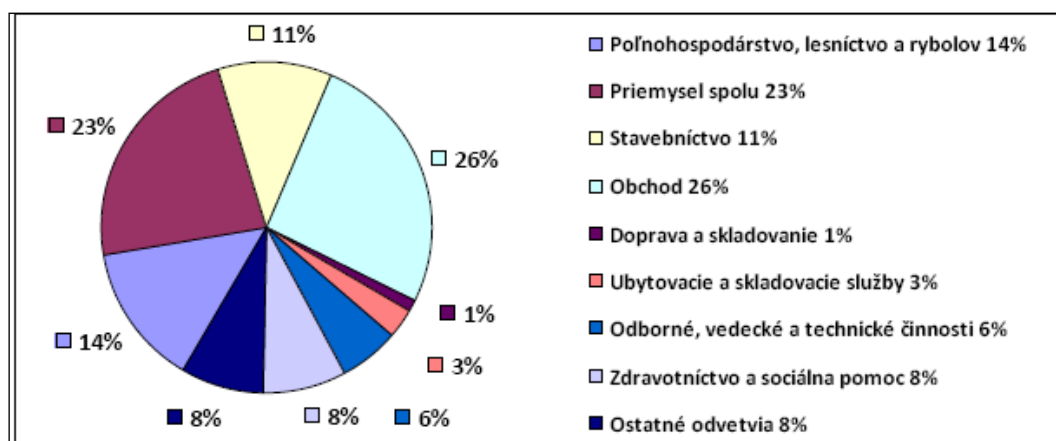
Situácia vo východoslovenskom regióne je naďalej konfrontovaná pretrvávajúcou regionálnou disparitou. Mladá a vzdelaná kvalifikovaná pracovná sila sa prejavuje migračnými tendenciami do bohatších regiónov. Zmena v pravidlách poskytovania individuálnej štátnej pomoci investorom, ktorí uprednostňuje investorov prichádzajúcich do zón s najvyššou mierou nezamestnanosti, je pozitívnym impulzom pre rozvoj tohto regiónu.

Pre potenciálnych investorov sú k dispozícii nasledujúce lokality:

P.č.	Priemyselný aglomerát	pozemok	budovy	lokalita
1.	Vihorlat	x	x	Snina
2.	JAS	x	x	Snina
3.	STS	x	x	Snina
4.	Tvarona	x	x	Ulič
5.	ŠM	x	x	Strihovec

V okresnom meste Snina bol v 2006 zriadený priemyselný park, ktorý je plne obsadený.

Podľa odvetvovej štruktúry najviac podnikateľov v okrese Snina, podnikalo v obchodnej činnosti a priemyselnej výrobe – vid' graf

Jedným z najefektívnejších nástrojov sú domáce a zahraničné investície, ktoré posilňujú lokálnu ekonomiku, ale majú aj priamy dopad na zvyšovanie zamestnanosti, kúpnej sily obyvateľstva a zlepšovanie sociálnej situácie. Väčšina takýchto investícií sa koncentruje do priemyselných parkov, kde je lokalizovaný priemysel, firmy a služby v súlade s územným plánom obce alebo mesta.

Priame zahraničné investície

okres Snina	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Priame zahraničné investície	2983934	3376352	883422	1027	1990	
PZI na obyvateľa	77	87	23	0,027	0,05	

Príliv priamych zahraničných investícií je príliš nízky, najvyšší príliv PZI bol v roku 2008, no aj napriek tomu celková výška PZI nedosahovala ani milión EUR.

1.2.6 Kultúra a šport

Galérie

Galéria Andrej Smolák - galéria vznikla na Slovensku v roku 1993. Jej zakladateľom je maliar Andrej Smolák. Má pobočky v Bratislave a Snine. Počas svojej histórie zorganizovala viac ako 100 výstav svetových a slovenských klasikov a súčasných umelcov. Ponúka na predaj obrazy slovenských a zahraničných umelcov. Realizuje autorské i kolektívne výstavy, medzinárodný výtvarný festival ako aj projekty podporované z fondov EÚ. Organizuje kurzy kreslenia a maľovania pre všetky vekové kategórie. Sprostredkováva predaj obrazov z vašich súkromných zbierok, reštaurovanie obrazov a ponúka portréty na objednávku. Poskytuje priestory na firemné prezentácie, koncerty alebo krsty kníh.

Mestské kultúrne a osvetové stredisko - je koordinátorom, organizátorom a iniciátorom väčšiny kultúrnych podujatí, ktoré sa konajú v Dome kultúry, na námestí Centrum, v amfiteátri v RO Sninské Rybníky a mestskej knižnici. V spolupráci s Agentúrou Rockplus Produktion je spoluorganizátorom známeho festivalu Rock pod Kameňom. Sídli v priestoroch Domu kultúry na námestí Centrum. Po dokončení rekonštrukcie kaštieľa, bude jeho činnosť rozšírená aj o muzeálne aktivity. V priestoroch

kaštiela budú usporadúvané komorné koncertné vystúpenia. Zároveň tam bude presunutá mestská knižnica, ktorá je v súčasnosti v priestoroch mestského úradu.

Miestny odbor Matice slovenskej v Snine - Dom Matice Slovenskej MS vznikol dňa 1. 11. 1997, pričom osvetovú a kultúrno-výchovnú činnosť uskutočňoval už od roku 1935 ako oblasťná organizácia. Svoju činnosť vykonáva v priestoroch Mestského kultúrneho strediska. Zameriava sa na podporu a oživovanie regionálnej a miestnej kultúry, najmä na oživovanie ľudových tradícií, ďalej prácu s deťmi a mládežou. Počas pôsobenia sa v činnosti Domu MS vyprofilovali tieto podujatia: Pánovi učiteľovi z lásky, Deň detí, Deň matiek, ďalej literárne večery s tvorbou Martina Rázusa, Ľudmily Podjavorinskej, Pavbla Dobšínskeho, Štefana Moyses, Jozefa Cígera Hronského a ďalších dejateľov, podujatie Nech krásna naše srdcia spája k vianočným sviatkom a výstavy Poľovníckym chodníčkom, Ekofantázia, Vianoce u starej mamy, Ukrajinskí výtvarní umelci a ďalšie. Pri dome MS pôsobí Rómske divadielko a viaceré detské kolektívy ZUŠ. Zaujímavým celoslovenským projektom DMS Snina je Matičná galéria – Slovensko – moja vlasť. Ide o súťaž, ktorá má za cieľ podporiť u detí vzťah k vlasti a k duchovnému a kultúrnemu dedičstvu.

Združenie vysídlencov Starina

Združenie vyvíja svoju činnosť vo vlastných priestoroch Domu kultúry Starina. Objekt situovaný na námestí získali koncom roka 2003 od Prešovského samosprávneho kraja ako náhradu za kultúrne domy zlikvidované v obciach vysídlených v súvislosti s výstavbou vodnej nádrže Starina. Priestory DK Starina sú využívané na kultúrno-spoločenské podujatia s cieľom zachovať a rozvíjať zvyky rodákov z okolia Stariny. Medzi najznámejšie podujatia možno zaradiť súťaž žiakov v prednese poézie a prózy v ukrajinskom a rusínskom jazyku, maľovanie vajíčok, Rusínsky bál, besedy o známych rodákoch (Juraj Kolinčák...) a ďalšie. V priestoroch DK uskutočňujú svoju činnosť aj niektoré folklórne a spevácke skupiny pôsobiace v Snine.

Kiná

Kino CENTRUM Snina

Knižnice

Mesto Snina – Mestská knižnica

Obecné knižnice sú v nasledovných obciach: Čukalovce, Dlhé nad Cirochou, Dúbrava, Hostovice, Jalová, Kalná Roztoka, Klenová, Kolbasov, Kolonica, Ladomírov, Michajlov, Nová Sedlica, Osadné, Parihuzovce, Pčoliné, Runina, Ruská Volová, Stakčín, Stakčínska Roztoka, Strihovce, Šmigovec, Ublá, Ulič a Zboj. Vo všetkých prípadoch ide o knižnice bez automatizovaného spracovania údajov, ktorých archívy obsahujú iba staršie vydania diel. Nové publikácie len v minimálnom počte. Denná tlač, nie je archivovaná v žiadnej z uvedených knižníc.

Organizované podujatia

Kultúrne podujatia

Organizátor	Názov podujatia	Termín konania podujatia
Mesto Snina	Reprezentačný Ples mesta Snina	január
	Podvihorlatský folklórny festival	jún
	Rock pod kameňom	august
	Dni mesta Sniny	september
	Silvester na námestí	december
Farnosť Povýšenia sv. Kríža	Farfest	jún
Občianske združenie TRETON	Summer Beach Party	júl
Rómske centrum Ternipen	Celoslovenský rómsky festival	október
Galéria Andrej Smolák	Medzinárodný výtvarný festival	október
ÚR Zväzu Rusínov a Ukrajincov SR	Festival duchovnej piesne	november
Modrá nad Cirochou	Moravsko-slovenský dožinkový deň	august
Dlhé nad Cirochou	Dlužanský kotlík	august

Športové a turistické podujatia

Organizátor	Názov podujatia	Termín konania podujatia
VZCR Snina	Na bežkách ku hviezdám	február
	Cesta na Východ	máj
	Objav svoju hviezdu	jún
	Karpaty bez hraníc	august
Združenie vysídencov z VN Starina	Stretnutie rodákov z oblasti vodárenskej nádrže Starina	október
Animoterapeuticko-jazdecké centrum Snina	Človek, pes a kôň	október
Obec Belá nad Cirochou a Asociácia furmanov Slovenska	Beľanská podkova	jún

Veľtrhy, jarmoky

Mesto Snina - Sninský jarmok

Športové rekreačné zariadenia a aktivity

Ihriská a zariadenia

Na území mesta Snina a v RO Sninské rybníky sa nachádzajú tieto športové zariadenia:

Biobazén Sninské rybníky - Biokúpalisko bolo v roku 2010 prestavané z pôvodných 3 kúpalísk. Ide o prírodný kúpací biotop s filtráciou vody prostredníctvom vodných rastlín. Bazén je rozčlenený na plaveckú časť (hĺbka do 3,5 m), priestor pre malé deti (hĺbka do 0,4 m) a neplavcov (hĺbka 1,1 - 1,5 m). Plavecká časť je od neplaveckej oddelená múrom. Areál kúpaliska skrášľuje fontána s umelým potôčikom. Filtrácia vody prebieha v biologickej zóne prostredníctvom vodných rastlín.

Technické údaje:

Celková vodná plocha 6155 m²

Plocha bazénu na kúpanie 3510 m²

Plocha biotopu - biologickej časti: 2233 m²

Služby: moderné detské ihrisko z drevených prvkov, exteriérové fitnes zariadenia, tenisové ihrisko, multifunkčné ihrisko, trávnaté ihrisko, plážové pieskové ihrisko, požičovňa lehátok

Lonžovací kruh AJC Snina - Animoterapeuticko-jazdecké centrum Snina, využitie: jazdenie, pedagogicko-psychologické jazdenie.

Skatepark

Ihrisko: 25x15 metrov, podklad asfaltový, prekážky No limit construction, zariadenia: centrálny široký funbox, na stranách rozjazdové bangy a niekoľko ďalších prekážok, služby: vstup zdarma, non-stop prevádzka, vhodný pre skejterov, bmx aj inline korčuliarov

Mestská športová hala - s celoročnou prevádzkou, určená pre všetky halové športy s kapacitou 700 osôb, z toho na sedenie 350. Ďalej ponúka služby: sauna, posilňovňa, možnosť uskutočnenia kultúrno-spoločenských akcií, VIP miestnosť, šatne so sprchami, sociálne zariadenia.

Futbalový štadión - využitie: tréningy a zápasy futbalového klubu, akcie mestských organizácií, dve trávnaté ihriská s kapacitou 5000 miest, z toho 1500 na sedenie a 3500 na státie. Ponúka služby: spoločenská miestnosť, šatne, sociálne zariadenia. Celoročná prevádzka.

Športové a rekreačné zariadenia v okrese

V takmer každej obci okresu sa nachádza futbalové ihrisko.

Sauna, fitness-centrum

Wellness Hotel Kamei - krytý bazén, sauna, perličkový kúpeľ, bahenný obklad, elektroliečba

Fitnesscentrum Stano Stebila - kondičné cvičenia, redukcia nadváhy, získavanie svalovej hmoty, osobné profesionálne poradenstvo, relax a masáže, kvalitné výživové doplnky.

Relax & sport Snina – ponúka: aktívny a pasívny relax v príjemnom prostredí. Squash, tenis, jacuzzi, sauna, masáže, pilates, fitball, bodyforming, detoxikačné programy a iné.

Lyžiarsky vlek

Lyžiarske strediská:

✓ Parihuzovce

Nadmorská výška základne zjazdoviek 420 m n.m.

Nadmorská výška vrcholu zjazdoviek 641 m n.m.

Celková prepravná kapacita: 2100 osôb/hodinu

Stredisko má 3 zjazdovky a z toho: 1 ľahkú, 1 ťažkú, 1 stredne ťažkú

Zjazdovky sú umelo zasnežované.

Celková dĺžka zjazdoviek 5.10 km

Dĺžka trás zasnežovaných umelým snehom 1000 m

✓ Ulič

Nadmorská výška základne zjazdoviek 280 m n.m.

Nadmorská výška vrcholu zjazdoviek 346 m n.m.

Celková prepravná kapacita: 500 osôb/hodinu
Stredisko má 2 jazdovky a z toho: 1 ľahkú, 1 stredne ťažkú
Celková dĺžka zjazdoviek 0.75 km

Turistické chodníky

V Národnom parku Poloniny:

Hrebeňom Poloninských Karpát: Nová Sedlica – Kremenec – Riaba skala – Ďurkovec – Ruské Sedlo – Černiny – Palota (červená značka). Chodník začína v najvýchodnejšej obci na Slovensku, v Novej Sedlici (416 m n.m.) a vedie cez NPR Stužica na Kremenec (1210 m n. m.), kde sa stretávajú hranice Slovenska, Poľska a Ukrajiny. Odtiaľto pokračuje po hlavnom hrebeni Bukovských vrchov cez vrcholy Kamenná lúka (1201 m n. m.) – Riaba skala (1167 m n. m.) – Pľaša (1162 m n. m.) – Ruské sedlo (797 m n. m.) – Černiny (929 m n. m.) – Balnicu (712 m n. m.) a končí v Lupkovskom sedle.

Chodník Ruskou cestou: Runina – Ruské – Ruské sedlo (modrá značka). Chodník začína v najvyššie položenej obci v regióne Sniny a celého Zemplína v Runine (560 m n. m.) a vedie cez zaniknuté obce Smerekovica (550 m n. m.) a Ruské (510 m n. m.). V obci Ruské pokračuje po trase starej obchodnej cesty z Uhorska do Haliče známej pod názvom Ruská cesta (Porta Rusica) na hraničný turistický priechod Ruské sedlo (797 m n. m.) Odtiaľto je možné po žltej značke pokračovať do Poľska do mestečka Cisna.

Chodník ikon: Uličské Krivé – Ruský Potok – Topoľa (modrá značka). Chodník začína v obci Uličské Krivé (280 m n. m.), pri drevenej cerkvi z roku 1718 a vedie popri kaplnke mnícha Ihnatija cez Sedlo pod Vežou (500 m n. m.) do obce Ruský Potok (443 m n. m.) k drevenej cerkvi z roku 1740. Pokračuje cez Sedlo pod Kyčerou (660 m n. m.) do obce Topoľa (393 m n. m.) k pomníku Alexandra Duchnoviča a končí pri drevenej cerkvi z roku 1650.

Chodník Nová Sedlica – Sedlo pod Príkrym – Čierťaž (zelená značka). Chodník začína v obci Nová Sedlica a vedie cez Sedlo pod Príkrym (850 m n. m.) na hlavný karpatský hrebeň na vrch Čierťaž (1071 m n. m.).

Chodník Runina – Vysoká Kýčera – Komúny (zelená značka). Chodník začína v obci Runina a vedie cez Vysokú Kýčeru (750 m n. m.) do sedla Komúrny (1060 m n. m.) pod Ďurkovcom na hlavnom karpatskom hrebeni. V okolí sedla sa nachádzajú najkrajšie komplexy poloninských lúk v NP Poloniny. Na trase chodníka pred nástupom na Vysokú Kýčeru je odbočka na pútnické miesto Zjavenia Panny Márie – Tri studničky.

Dolinou Hlbokého potoka: Nová Sedlica – Grófske chyžky – Riaba skala (žltá značka). Chodník začína v obci Nová Sedlica a vedie najdlhšou dolinou NP Poloniny. Prechádza Grófskymi chyžkami (610 m n. m.) s poľovníckou chatou a rybníkom Medová baba na vrchol Riabej skaly (1167 m n. m.). Vyhládka na Riabej skale poskytuje pre návštevníkov najkrajší výhľad v NP Poloniny.

Chodník k Mergecovmu kameňu: Ulič – Mergancov kameň (žltá značka). Chodník začína v obci Ulič a vedie popri bývalom kaštieli a parku do sedla pod Veľkou Ostrou (390 m n. m.) ku kamennému

pomníku. Pomník dal postaviť gróf Thielle-Winkler lesníkovi Rudolfovi Mergecovi v roku 1922 na mieste, kde ho zastrelili pytliači.

Dolinou pirátskej Udavy: Osadné – Ďakov – Balnica (žltá značka). Chodník začína v obci Osadné (370 m n. m.) a vedie dolinou horného toku riečky Udavy, ktorá vznikla jej pirátstvom v dávnych geologických dobách. Prechádza Ďakovom (550 m n. m.) a odtiaľ starou krčmárskou cestou na železničnú zástavku Balnica (712 m n. m.) na štátnej hranici. Odtiaľ je možné pokračovať cez hraničný turistický priechod do Poľska Biečšadskou úzkokoľajkou postavenou v roku 1895.

Zimnú turistiku je možné uskutočňovať na bežkách na všetkých trasách vyznačených turistických chodníkov, poľných a lesných cestách. Súhlas orgánu ochrany prírody na vjazd a státie motorových vozidiel je potrebný na celom území NP Poloniny okrem nasledovných verejných komunikáciách:

- ✓ štátnej cesty Stakčín – Ulič
- ✓ štátnej cesty Ulič – Nová Sedlica
- ✓ štátnej cesty Topoľa rázcestie – Runina

V Chránenej krajinskej oblasti Vihorlat:

Kalderou vyhasnutej sopky (červená značka). Chodník začína na južnej strane pohoria Vihorlat v obci Remetské Hámre, odkiaľ vychádza na hlavný hrebeň pohoria pod kótou Motrogon (1017 m n. m.) nad Zemplínskymi Hámrami. Pokračuje cez sedlo Tri Table (825 m n. m.) – Sninský kameň (1008 m n. m.) – Nežabec (1023 m n. m.) – Fetkov (978 m n. m.) – Strihovské sedlo (644 m n. m.) – Dil (858 m n. m.) a končí v obci Podhorod'.

Dolinou Bystrého potoka (modrá značka). Chodník začína v meste Snina (215 m n. m.) a vedie pozdĺž rieky Cirocha do doliny Bystrého potoka do známej Rekreačnej oblasti Sninské Rybníky (310 m n. m.). Odtiaľ pokračuje popri Umartom (560 m n. m.) až na Sninský kameň (1008 m n. m.).

Jozefovou dolinou (zelená značka). Chodník začína v meste Snina a vedie popri starom kaštieli so známou sochou Herkula a po starej hámorskej ceste do najmladšej obce na Zemplíne Zemplínskych Hamier (247 m n. m.). Odtiaľto pokračuje na Sninský kameň (1008 m n. m.) – sedlo Tri Table (668 m n. m.) k sopečnému jazeru Morské oko (609 m n. m.).

Strihovským sedlom (žltá značka). Chodník začína v obci Strihovec (436 m n. m.) a vedie cez Strihovské sedlo (668 m n. m.) do doliny Barlovho potoka až po jeho sútok s potokom Okná (375 m n. m.).

Cykloturistické trasy

Oficiálne cyklotrasy v NP Poloniny

Názov cyklotrasy / evidenčné číslo cyklotrasy / farba	Trasa v regióne Snina, dĺžka trasy v regióne Snina	Poznámka
Karpatská cyklistická cesta / 016 / červená značka	Ruské Sedlo, štátna hranica PL/SR - Ubľa, štátna hranica	Trasa viedla do Sniny pôvodne cez Krásny Brod, Svetlice, Papín (info: http://www.vyletnik.sk/cyklotrasy/kosicky-kraj/469-aertillska-sedlo-ubala--atasla-karpatskej-cyklomagistry/). Približne pred 4 rokmi bola trasa na tomto úseku zmenená resp. nebolo obnovené jeho

	SR/UA; 59 km	turistické značenie. V súčasnosti v úseku rázcestie Majdan-Cisna (Poľsko) až po Stakčín Karpatská cyklistická cesta kopíruje trasu R61 Zelený bicykel. Vid' schému trasy v dokumente: http://www.pokraj.sk/files/KRAJ/publikacie/mapacyklotraspsk.pdf
Medzinárodná cyklotrasa R61 - Zelený bicykel / 5871 / zelená značka	Ruské Sedlo, štátna hranica PL/SR - Ubl'a, štátna hranica SR/UA; 50,5 km	Na hraničnom prechode v Ubli končí oficiálna trasa. Cyklotrasa pokračuje aj ďalej Ukrajinou, ale v teréne nie je vyznačená. Cykloputovania „Zelený bicykel“ z poľského Leska cez Slovensko a Ukrajinu späť do Leska organizuje každoročne Detská organizácia Fénix, o. z. Regionálna organizácia Snina, ktorá spolu s ukrajinskými partnermi plánuje vyznačenie cyklotrasy aj na Ukrajinu.
Cyklistický chodník ikon / 2875/ modrá značka s dvoma odbočkami (trasy č. 8878 a 8880)	Nová Sedlica – Stakčín; 38 km (bez odbočiek)	V súčasnosti vedie trasa len v NP Poloniny. Plánujeme vyznačiť pokračovanie Cyklistického chodníka ikon od Stakčína do Inoviec (Sobrance) a Ruskej Bystrej (Sobrance), ktoré zasahujú až do CHKO Vihorlat. Celková dĺžka trasy aj s odbočkami bude cca 105 km a bude viesť všetkými 9 obcami okresu Snina a Sobrance, v ktorých sa nachádzajú drevené chrámy.
Cyklochodník k drevenému kostolíku v Ruskom Potoku / 8878/ žltá značka	Žltá značka; 4,5 km	Začína za obcou Kolbasov na križovatke. Odtiaľ vedie po asfaltovej ceste stále hore dolinou až do obce Ruský Potok a tam ku drevenému kostolíku
Cyklochodník k drevenému kostolíku v Topoli /8880/ žltá značka	Topoľa – Ruské rázcestie; 13 km	Začína na križovatke pod obcou Topoľa. Odtiaľ pomaly stúpa obcou k drevenému kostolíku. Trasa vedie ďalej smerom na obec Runinu cez lesy Malého Bukovca. Asi 2 km pod obcou Runina odbočuje prudko vľavo na rozbitú asfaltovú cestu, ktorú využíval Lesopoľnohospodársky majetok Ulič. Trasa je obklopená hlbokými lesmi bez civilizácie, sústavne stúpa až na Smrekovicu (zaniknutá obec). Odtiaľ potom zase klesá až do zaniknutej obce Ruské a končí tam na križovatke so zelenou značkou /Pod hrabom/.
Cyklochodník "Cez hrebeň Nastaz" / 8879 / žltá značka	Stakčín – Príslop – Kolbasov – Ulič; 54 km	Tzv. Východostakčinský okruh. Z Uliča možnosť pokračovať do Novej Sedlice po trase 2875 (Cyklistický chodník ikon).

Obľúbené cyklookruhy (kombinácia oficiálnych cyklotrás aj nevyznačených cyklotrás)

Názov cyklotrasy / evidenčné číslo cyklotrasy / farba	Trasa v regióne Snina, dĺžka trasy v regióne Snina	Poznámka
Okolo vodnej nádrže Starina	Stakčín - Veľká Poľana - Ruské - Topoľa - Jalová - Stakčín; 42 km	Z Košíc vlakom do Stakčína cez Humenné (tak isto nazad). Autom je najlepšie zaparkovať pri odbočke na Jalovú, tu sa okruh okolo Stariny uzatvára. Od tejto odbočky až po Ruské pomerne slušná asfaltka so zákazom vjazdu motorových vozidiel. Ako sa chovať pri stretnutí so zubrami poučí tabuľa na križovatke v Ruskom. Odtiaľ je už cesta rozbitejšia. Necelý km od Ruského treba opustiť modrú turistickú značku a odbočiť na sever pri terénnej stanici NP Poloniny a použiť cestu označenú na mape krížikmi (je to slabo značená žltá cyklocesta). Zhruba po ďalšom kilometri naša cesta zahýba prudko doprava. Po čase prichádzame na najvyšší bod trasy. Zjazd je pomerne rozbitý. Od odbočky na Runinu ideme už po dobrej asfaltke a od odbočky na Kolbasov pribudne aj trocha premávky. Občerstvenie z vlastných zásob a potom obchod v Topoli, resp. až v Stakčine. Mapa: Bukovské vrchy. Turistická mapa 118 VKÚ Náročnejší variant (78 km): odbočujúci v Ruskom do Ruského sedla a pokračuje cez poľské Rostoki Górne a Balnicu späť do Sniny.

Astronomické observatórium a planetárium

Astronomické observatórium a planetárium na Kolonickom sedle medzi obcami Kolonica a Lodomírov, je známe skutočnosťou, že sa v ňom nachádza najväčší ďalekohľad na Slovensku. Miestnou skupinou Slovenského zväzu astronómov amatérov v Snine, v spolupráci s Vihorlatskou hviezdárňou v Humennom, sú tu pravidelne organizované prednášky, astropraktiká, každoročne celoslovenská expedícia „Variable“, turistické pochody po Malej a Veľkej ceste planét a ďalšie podujatia pre verejnosť.

Park tmavej oblohy - Park tmavej oblohy Poloniny je vyhlásený pri príležitosti Medzinárodného roku biodiverzity 2010 ako prvá oblasť tmavej oblohy na Slovensku. Park tmavej oblohy Poloniny bol založený s cieľom informovať laickú a odbornú verejnosť o výnimočne zachovanom nočnom prostredí na tomto území, vzdelávať v problematike ochrany nočného životného prostredia a svetelného znečistenia, propagovať a ochraňovať prírodne tmavú nočnú oblohu, ktorá je základom ochrany prírodného prostredia pred svetelným znečistením a tiež nevyhnutnou podmienkou pre kvalitné nočné astronomické pozorovania. Park tmavej oblohy Poloniny sa nachádza na území Národného parku Poloniny, ktorý sa okrem iného vyznačuje tým, že má výnimočne malú hustotu osídlenia. Zároveň je to najmenej navštevovaný národný park na Slovensku, preto je vplyv človeka na životné prostredie minimálny. Z hľadiska svetelného znečistenia je územie Národného parku Poloniny najtmavšou oblasťou na Slovensku. Prirodzená nočná tma a nočné biorytmy všetkých živých organizmov sú najmenej narušené. Aj vďaka tomu je na území národného parku mimoriadna koncentrácia endemických a ohrozených druhov rastlín, a živočíchov. Parkom tmavej oblohy prechádza 49. rovnobežka.

Poľovníctvo

Medzi najpočetnejšie druhy poľovnej zveri v regióne Snina patria: jeleň karpatský, srnec hôrny, sviňa divá a líška obyčajná. Tunajšie lesy sú známe aj prítomnosťou veľkých mäsožravcov ako je medveď hnedý, vlk dravý a rys ostrovid, ktoré sú však chránené. Región Sniny ponúka návštevníkom možnosť pozorovať zver a život lesa v celej svojej kráse, zložitosti a premenlivosti. Tunajšie poľovné revíry sú známe najmä dobrou trofejovou hodnotou jelenej a diviacej zveri. Dobrý chýr tunajších revírov zvyšuje prítomnosť veľkých mäsožravcov. K známym poľovným trofejam z tohto regiónu patria trofeje jeleňa obyčajného z roku 1956 (Čopák, Zboj, 221,64 b. CIC) a trofej najväčšieho vlka na svete – vlčia lebka z roku 1962 (Mošanský, Snina, 44,12 b. CIC). Lovnou zverou nachádzajúcou sa v regióne Snina je predovšetkým srnčia, jelenia, diviacia zver a takisto líška. Najlovenejšou zverou je jeleň karpatský a srnec horský. V regióne Snina sa nachádzajú nasledovné poľovnícke združenia: PZ Osadné, PZ Hostovice, PZ Parihuzovce, PZ Zubor Zvala – Smolník, PZ Pľaša Ruské, PZ Jeleň Veľká Poľana, PZ Medveď Starina, PZ Pichné, PZ Dlhé nad Cirochou, PZ Stakčín, PZ Ublľa, PZ Hubert Snina, PZ Zboj, PZ Kyčera Ruský Potok, PZ Javorník Ulič, PZ LPM š. p. Ulič, Lesy SR – OZ Vranov n/Topľou – LS Snina Iľovnica, Lesy SR – OZ Sobrance – LS Porúbka, Urbárska spoločnosť Pčoliné, SL Kredba Runina, OZ Vranov n/Topľou – PR Sninský kameň, PZ Vysina Ruská Volová.

Športové rybárstvo

Je umožnené pre držiteľov platných rybárskych lístkov na vodných tokoch Cirocha, Ulička, Ublianka, ktoré sú bohaté hlavne na pstruha obyčajného, jalca hlavatého a lipňa obyčajného. V rybníku Mlynisko 2 km od Sniny je možné loviť kapra obyčajného a karasa obyčajného.

Vodná turistika

Rieka Cirocha je pri dostatku vody splavná zo Sniny do Humenného, po viacdenných dažďoch už od starinskej nádrže, vtedy je splavný aj pravostranný prítok Pčolinka. Vyše dvadsať kilometrový úsek zo Sniny do Humenného je pri optimálnom stave vody (70 cm na vodočte v Snine) najlepším kúskom vodnej turistiky na Zemplíne. Splav Cirochy poskytuje účastníkom pekné výhľady na krajinu pod Vihorlatom a možnosť kombinácii s pešou turistikou.

1.2.7 Cestovný ruch

Región Sniny je krásna krajina s veľkými turistickými možnosťami a značným prírodným potenciálom, ktoré nie sú dostatočne využívané. Je vstupnou bránou do chránených území – NP Poloniny a CHKO Vihorlat. V poslednom období sa hľadajú možnosti na lepšie zviditeľnenie sa. Pre vyznávačov zimných športov sú tu lyžiarske strediská v Parihuzovciach a Uliči, sú tu aj dobré podmienky pre zimnú turistiku na bežkách. V lete sú možnosti pre milovníkov kúpania – Sninské rybníky, milovníci turistiky si prídu na svoje pri potulkách Poloninami, výstupom na Vihorlat a všetci svorne si radi pozrú pamätníky dávnej histórie a života ľudí v tomto regióne, sakrálnu architektúru, zastúpenú drevenými kostolíkmi.

Rozvoj cestovného ruchu je jednou z priorít hospodárskeho a sociálneho rozvoja okresu Snina. Prírodné danosti, klimatické podmienky a poloha okresu v blízkosti hraníc s Poľskom a Ukrajinou, predurčujú tento okres stať sa centrom cestovného ruchu nielen pre obyvateľov severovýchodného cípu SR, ale aj zahraničných turistov.

Tento prírodný a historický potenciál je pre cestovný ruch a rekreáciu atraktívny a vyhľadávaný a dáva predpoklad pre rozvoj cestovného ruchu. Podmienkou však zostávajú kvalitné základné i doplnkové služby, ktoré sa odrážajú v spokojnosti návštevníkov a z toho vyplývajúcich údajov o návštevnosti a tržbách v cestovnom ruchu.

Ubytovacie zariadenia

Ubytovacie zariadenia	2007	2008	2009	2010	2011
počet ubytovacích zariadení	9	12	11	12	11
počet lôžok v ubytovacích zariadeniach	331	1 437	1 377	1 438	415
počet návštevníkov v ubytovacích zariadeniach	5 260	6 485	5 009	4 217	5 557
počet prenocovaní	11 825	17 801	10 712	8 953	13 558

(zdroj: ŠÚ SR k 31.12.2011)

Názov ubytovacieho zariadenia	Kategória	Adresa	Kapacita ubytovania (počet lôžok)
Eurohotel VIHORLAT***	*** hotel	EUROHOTEL Vihorlat ***, Strojárska 2206/97, 069 01 Snina, Tel.: +421577581071, Fax: +421577581072, E-mail: recepacia@eurohotelvihorlat.sk www.eurohotelvihorlat.sk	45

Hotel Kamei***	*** hotel	Hotel Kamei***, Sninské rybníky, Rybnická 2709, 069 01 Snina, Mobil: +421905729055, recepacia@kamei.sk , www.kamei.sk	60
Hotel Armales***	*** hotel	Hotel Armales***, Duchnovičova 282/1, 067 01 Stakčín, Tel.: +421577674247, +421577674248, E-mail: armales-hotel@armales.sk , www.armales.sk	40
Penzión ADRIA	penzión	Penzión ADRIA, 1. mája 2681, 069 01 Snina www.adria-snina.sk	30
Penzión Poloniny	penzión	Penzión Poloniny, Ulič, Svetlana Chomová - Reflex, Ulič 54, Mobil: +421915317172	
Penzión LUKY	penzión	Penzión LUKI, Zemplínske Hámre, Kostolné námestie 17, Tel.: +421577686165, Mobil: +421908323869, E-mail: penzion.luki@szm.sk , http://penzion.luki.szm.com/	
Penzión Kremenec**	** penzión	Penzión Kremenec**, Nová Sedlica, Tel.: +421577694156, E-mail: penzion@kremenec.sk , www.kremenec.sk	15
Penzión Starý mlyn	penzión	Penzión Starý mlyn, Belá nad Cirochou, Riečna 37, Tel.: +421577683595, E-mail: jankajjan@slovanet.sk	20
Detské rekreačné zariadenie Vihorlat Jurpák	turistická ubytovňa	Detské rekreačné zariadenie DRZ – VIHORLAT, Sninské Rybníky, 069 01 Snina, Tel.: +421577622707, +421577682185, Mobil: +421905349557, E-mail: drz-jurpak@stonline.sk , www.jurpak.sk	96
Chata ALEXANDER, Alexander Čornanič	chatová osada	Chata ALEXANDER, Sninské Rybníky, 069 01 Snina, Mobil: +421905346965, E-mail: rybniky@azet.sk , www.alexandermaria.sk	90
Stredná odborná škola – školský internát	turistická ubytovňa	Stredná odborná škola – školský internát, Sládkovičova 2723, 069 01 Snina, Tel.: +421577622493, E-mail: soup@stonline.sk	65
Ubytovňa Bytového družstva	turistická ubytovňa	Ubytovňa Bytového družstva, Budovateľská 2204, 069 01 Snina	
Autocamping – stanový tábor Snina	kemping	Autocamping – stanový tábor Snina, Sninské Rybníky, 069 01 Snina	
Obecná turistická ubytovňa Ulič	turistická ubytovňa	Obecná turistická ubytovňa Ulič, Tel.: +421577694132	
Ubytovňa Borovka	turistická ubytovňa	Ubytovňa Borovka, Osadné 58, Mobil: +421910181991, www.borovka.sk	10
Village Farm Kolonica		Village Farm Kolonica, Jozef Chomanič, Kolonica 45, Tel.: +421577674339, Mobil: +421910109717, E-mail: tikstakcin@azet.sk , www.kolonica.eu	10
Motorest Milka	motel	Motorest Milka, Ubľa 276, Tel.: +421577673510, Mobil: +421907038813, E-mail: info@motorestmilka.sk , www.motorestmilka.sk	12
Chata RZ Trist		Chata RZ Trist, Dlhé nad Cirochou 484, Tel.: +421577623798	
Chata NP Poloniny		Chata NP Poloniny, Nová Sedlica, Tel.: +421577685615	
Chata MARIUS		Chata MARIUS, Ing. Burdová, Michajlov, Tel: +421577683115	12
Chata Grófske chyžky	turistická ubytovňa	Chata Grófske chyžky, LPM š. p., Nová Sedlica, Tel.: +421577694138	12-15

Chata M. Sisák		Chata M. Sisák, Runina, Tel.: +421577698162	
Chata UNITUR	ubytovanie v súkromí	Chata UNITUR, Snina, RO Sninské rybníky 684, Tel.: +421577682285, +4217685735, E-mail: unitur@stonline.sk ,	10
Chata, Ing. Repka	ubytovanie v súkromí	Chata, Ing. Repka, Ulič 4, Mobil: +421 907 958 924, www.ubytponiny.szm.com	14-15
Chata Ublá	turistická ubytovňa	Chata Ublá, Tel.: +421566523330, Mobil: +421918333804, Fax +421566524050, E-mail: matus.hanko@lesy.sk , www.ubytovanie.lesy.sk	11
Privát Snina, Marek Legemza	ubytovanie v súkromí	Privát Snina, Marek Legemza, Komenského 806, Snina, Mobil: +421949190090, www.legemza.szm.com , E-mail: ubytovanie.legemza@gmail.com	10
Privát Snina, Daniela Fridrichová	ubytovanie v súkromí	Privát Snina, Daniela Fridrichová, Jesenského 1658/22, Tel: +421577622425, Mobil: +421918546719, E-mail: mail@ubytovanie-snina.sk , www.ubytovanie-snina.sk	10
Privát U Ľubky	ubytovanie v súkromí	Privát U Ľubky, Kolbasov 8, Ľuba Janková, Mobil: +421915569484	9
Autocamping, stanový tábor Snina	kemping	Autocamping, stanový tábor Snina, Mobil: +421905537091, +421905723862, E-mail: autocampingsnina@centrum.sk , www.autocampsnina.szm.com	55

Daň za ubytovanie v meste Snina je stanovená vo výške 0,33 € na osobu a deň.

Stravovacie zariadenia

Okrem doleuvedených reštauračných zariadení v meste Snina stravovacie zariadenia typu pohostinstva či hostincov sa nachádzajú takmer v každej obci okresu Snina.

Názov stravovacieho zariadenia	Kontakt
Reštaurácia a pizzeria Caravella	EUROHOTEL Vihorlat ***, Strojárska 2206/97, 069 01 Snina, Tel.: +421577581071, Fax: +421577581072, E-mail: repcia@eurohotelvihorlat.sk www.eurohotelvihorlat.sk
Reštaurácia hotela Kamei	Hotel Kamei***, Sninské rybníky, Rybnická 2709, 069 01 Snina, Mobil: +421 905 729 055, repcia@kamei.sk , www.kamei.sk
Reštaurácia a cukráreň ADRIA	Penzión ADRIA, 1. Mája 2681, 069 01 Snina www.adria-snina.sk
Reštaurácia Detského rekreačného zariadenia Vihorlat Jurpák	Detské rekreačné zariadenie DRZ – VIHORLAT, Sninské Rybníky, 069 01 Snina www.jurpak.sk
Reštaurácia DI STEFANO	Reštaurácia DI STEFANO, Strojárska 101, 069 01 Snina
Reštaurácia Gastrocentrum HARMEN	Reštaurácia Gastrocentrum HARMEN, Strojárska, 069 01 Snina
Reštaurácia MINOS	Reštaurácia MINOS, Staničná 1021, 069 01 Snina
Reštaurácia MOTO PUB	Reštaurácia MOTO PUB, Hurbanova 232, 069 01 Snina
Reštaurácia Herkules	Reštaurácia Herkules, Strojárska 3934, 069 01 Snina
Pizzeria ESCADA	Pizzeria ESCADA, na sídlisku Komenského 1121, 069 01 Snina
Pizzeria Korzo	Pizzeria Korzo, Staničná 21, 069 01 Snina
Pizzeria a cukráreň FORMULA Bar	Pizzeria a cukráreň FORMULA Bar, Vihorlatská 2713, 069 01 Snina
Penzión Starý mlyn	Penzión Starý mlyn, Belá nad Cirochou, Riečna 37,

	Tel.: +421577683595, E-mail: jankajjan@slovanet.sk
Reštaurácia hotela Armales	Hotel Armales***, Duchnovičova 282/1, 067 01 Stakčín, Tel.: +421577674247, +421577674248, E-mail: armales-hotel@armales.sk , www.armales.sk
Reštaurácia penziónu Kremenec	Penzión Kremenec**, Nová Sedlica, Tel.: +421577694156, E-mail: penzion@kremenec.sk , www.kremenec.sk
Reštaurácia penziónu Poloniny	Penzión Poloniny, Ulič, Svetlana Chomová - Reflex, Ulič 54, Mobil: +421915317172
Reštaurácia penziónu LUKY	Penzión LUKI, Zemplínske Hámre, Kostolné námestie 17, Tel.: +421577686165, Mobil: +421908323869, E-mail: penzion.luki@szm.sk , http://penzion.luki.szm.com/
Motorest Milka	Motorest Milka, Ubľa 276, Tel.: +421577673510, Mobil: +421907038813, E-mail: info@motorestmilka.sk , www.motorestmilka.sk

Cestovné kancelárie realizujúce aktívny cestovný ruch

Názov cestovnej kancelárie/cestovnej agentúry	Kontakt
CK GALANDA	CK GALANDA, Staničná 1029, 069 01 Snina, www.ckgalanda.net
CK RELAX	CK RELAX – CENTRÁLA, VILIAM MEGO - CA RELAX, Partizánska 2538/29, 069 01 Snina, CK RELAX, VILIAM MEGO - CA RELAX, HM Tesco Snina, ul. Stakčínska 4520, 06901 Snina, www.ckrelax.sk
MOTOCENTRUM	MOTOCENTRUM, Centrum, 069 01 Snina
S-TOUR - SMEREK ĽUDOVÍT	S-TOUR - SMEREK ĽUDOVÍT, Strojárska ul., 069 01 Snina

Turistické informačné kancelárie

- ✓ Turisticko-informačné centrum pri CA UNITUR
- ✓ Turisticko-informačné centrum Sninské rybníky (len počas letnej sezóny)
- ✓ Karpatské centrum zelenej turistiky

Kongresová sála, kongresové centrum

Konferenčná miestnosť hotela Kamei v RO Sninské Rybníky má kapacitu 50 osôb. Ako kongresovú sálu možno využiť kino Centrum v Snine a kongresové centrum je možné zriadiť v priestoroch Mestského kultúrneho strediska v Snine. Väčšie priestory určené špeciálne na kongresy v regióne Snina neexistujú, za týmto účelom by bolo vhodné zrekonštruovať chátrajúce kaštiele s vynikajúcou akustikou, v ktorých by boli k dispozícii priestory pre komorné podujatia či podnikateľské fóra.

Zmenárne

Vo všetkých pobočkách bánk v Snine a v jednej zmenárni je možnosť výmeny valút.

Hraničné priechody

Názov hraničného priechodu: Ubľa - Malyj Bereznyj

Druh HP: cestný

Prevádzková doba: nepretržitá

Dislokácia: SR/UA

Kategória: osoby - osobná, doprava - nákladná do 3,5 t

Turistické hraničné prechody: Ruske sedlo-Roztoki, Osadne – Balnica.

Colnica, colná odbočka

Colné pobočky, zabezpečujúce kompletne vybavenie tovarov a služieb pri dovoze a vývoze tovaru, sa nachádzajú v meste Snina a v obci Ublá.

1.2.8 Špecifické stránky a ekonomický potenciál okresu Snina

Celkový ekonomický potenciál okresu Snina analyzujeme z pohľadu nosných oblastí, z ktorých vyplynuli silné a slabé stránky a možnosti

Medzi slabé stránky tohto okresu patrí:

- ✓ vysoká miera nezamestnanosti
- ✓ nedostatok finančných zdrojov
- ✓ nedostatočne vybavená turistická infraštruktúra pre celoročné využitie kapacít v oblasti cestovného ruchu
- ✓ odchod mladých vzdelaných ľudí za prácou do zahraničia alebo do iných okresov
- ✓ nedostatočná dopravná infraštruktúra
- ✓ nepriaznivý demografický vývoj, silne prestarnuté obyvateľstvo okresu, vyľudňovanie vidieka, koncentrácia obyvateľstva do okresného mesta
- ✓ existencia Schengenskej hranice
- ✓ absencia viacerých hraničných prechodov s Ukrajinou

K silným stránkam tohto okresu patrí:

- ✓ hraničný okres s Poľskou republikou a Ukrajinou, kultúrna a jazyková blízkosť prihraničných oblastí
- ✓ existencia území s vysokým stupňom ochrany, územia európskeho významu, rezervácie, Národný park Poloniny
- ✓ významné zásoby dreva
- ✓ vysoký potenciál kvalifikovaných pracovných síl pre strojársku, obuvnícku, drevársku a poľnohospodársku výrobu
- ✓ ponuka kultúrnych - historických a prírodných turistických aktivít

Možnosti (príležitosti) na zlepšenie situácie v tomto okrese:

- ✓ využitie fondov EU
- ✓ spolupráca so zahraničnými partnermi
- ✓ vstup zahraničného kapitálu

Životné prostredie

okres Snina	2007	2008	2009	2010	2011
Množstvo komunálneho odpadu (kg/obyv.)	208,45	238,17	248,24	282,32	284,18
Množstvo zhodnoteného komunálneho odpadu (kg./obyv.)	11,23	17,46	19,12	21,62	52,32

V roku 2011 bol v okrese vyprodukovaný komunálny odpad 284,18 kg na obyvateľa, 52,32 kg komunálneho odpadu na obyvateľa bolo zhodnoteného.

Aktuálny stav vypracovaných PHSR

Okres Humenné		
Názov obce	Dátum vyhotovenia	Dátum aktualizácie
Adidovce	Marec 2009	
Baškovce	16.2.2007	
Brekov	9.6.2004	
Brestov	26.9.2005	
Černina	19.4.2007	
Dedačov	25.7.2004	15.2.2010
Gruzovce	26.5.2007	
Hankovce	12.6.2008	
Hažín nad.Cirochou	Január 2007	
Hrabovec nad Laborcom	24.4.2008	
Hrubov	9.5.2007	
Hudcovce	Máj 2004	Október 2010
mesto Humenné	25.6.2008	
Chlmec	Máj 2009	
Jabloň	December 2006	
Jankovce	Nevypracovaný	
Jasenov	Júl 2004	
Kamenica nad Cirochou	Jún 2007	
Kamienka	Október 2007	
Karná	Marec 2004	
Kochanovce	Marec 2004	
Košarovce	Jún 2006	
Koškovce	Marec 2007	
Lackovce	29.2.2008	
Lieskovec	August 2008	
Ľubiša	Marec 2006	
Lukačovce	30.4.2008	
Maškovce	Jún 2004	
Modrá nad Cirochou	Február 2010	
Myslina	Nevypracovaný	
Nechvaľova Polianka	Október 2009	
Nižná Jablonka	Máj 2008	
Nižná Sitnica	30.4.2008	
Nižné Ladičkovce	10.3.2011	
Ohradzany	December 2006	

Pakostov	Jún 2006	
Papín	Jún 2004	
Porubka	Október 2007	
Prituľany	Nevypracovaný	
Ptičie	Január 2006	
Rohožník	Nevypracovaný	
Rokytov	Január 2009	
Rovné	28.11.2008	
Ruská Kajňa	Nezistené	
Ruská Poruba	30.4.2008	
Slovenská Volova	Máj 2007	
Slovenské Krivé	Jún 2004	mikroregionálny
Sopkovce	Nevypracovaný	
Topoľovka	September 2006	
Turcovce	December 2006	
Udavské	Máj 2009	
Veľopolie	Marec 2008	
Vyšná Sitnica	Jún 2006	mikroregionálny
Vyšná Jablonka	Nevypracovaný	
Vyšné Ladičkovce	Jún 2004	mikroregionálny
Vyšný Hrušov	12.12.2008	
Vítazovce	December 2006	
Závada	6.12.2008	
Závadka	Nevypracovaný	
Zbudské Dlhé	Február 2009	
Zubné	Jún 2004	mikroregionálny

Okres Snina		
Názov obce	Dátum vyhotovenia	Dátum aktualizácie
Belá nad Cirochou	Nezistené	
Brezovec	Nevypracovaný	
Čukalovce	Jún 2004	mikroregionálny
Dlhé nad Cirochou	December 2006	
Dúbrava	Nevypracovaný	
Hostovice	Jun 2004	mikroregionálny
Hrabova Rostoka	Nevypracovaný	
Jalová	Nevypracovaný	
Kalná Rostoka	Nevypracovaný	
Klenová	December 2007	
Klobasov	Nevypracovaný	
Kolonica	November 2007	
Ladomirov	Nevypracovaný	
Michajlov	Nevypracovaný	
Nová Sedlica	September 2007	
Osadné	Jun 2004	mikroregionálny
Parihuzovce	November 2004	
Pčolinné	Jun 2004	mikroregionálny
Pichne	December 2006	
Príslop	Nevypracovaný	
Runina	Nevypracovaný	
Ruská Volova	Nevypracovaný	mikroregionálny
Ruský Potok	Apríl 2007	
mesto Snina	27.6.2005	

Stakčín	Január 2006	
Stakčínska Rostoka	November 2009	
Strihovec	Nevypracovaný	
Šmigovec	Nezistené	
Topoľa	Nevypracovaný	
Ublá	6.7.2007	
Ulič	Máj 2006	
Uličské Krivé	Marec 2007	
Zboj	Nevypracovaný	
Zemplínske Hámre	13.2.2004	14.12.2007

MIKROREGIÓNY v okresoch Humenné a Snina

P. č.	Názov mikroregiónu	Členovia
Okres Humenné		
1.	Mikroregión údolie Ptavy	Ptičie, Kamienska, Chlmec, Porúbka, Jasenov
2.	Koškovský mikroregión	Lackovce, Kochanovce, Udavské, Ľubiša, Veľopolie, Hankovce, Dedačov, Koškovce, Rokyty pri Humennom, Hrabovec nad Laborcom, Zbudské Dlhé, Jabloň, Slovenské Krivé, Nižné Ladičkovce, Vyšné Ladičkovce
3.	Mikroregión Pčolinskej a Udavskej doliny	Adidovce, Čukalovce, Hostovice, Maškovce, Nechvalová Polianka, Nižná Jablonka, Osadné, Papín, Pčoliné, Rovné, Vyšná Jablonka, Vyšný Hrušov, Zubné, Parihuzovce
4.	Mikroregión Horná Oľka	Nižná Sitnica, Vyšná Sitnica, Oľka, Košarovce, Pakostov, Ruská Poruba, Lukačovce, Repejov, Jankovce, Rohožník, Prituľany, Závada, Ruská Kajňa
5.	Mikroregión Ondávka	Ohradzany, Gruzovce, Sopkovce, Víťazovce, Jankovce, Turcovce, Baškovce, Černina, Hrubov, Slovenská Volová, Brestov
6.	Mikroregión Topoľ	Brekov, Topoľovka, Závadka, Hudcovce, Myslina, Lieskovec, Karná
Okres Snina		
1.	Cirošský mikroregión	Zemplínske Hámre, Belá nad Cirochou, Dlhé nad Cirochou, Modrá nad Cirochou, Kamenica nad Cirochou, Kamienska, Hažín nad Cirochou
2.	Mikroregión obcí Ublánskej doliny	Kalná Rostoka, Michajlov, Strihovce, Ublá, Ruská Volová, Brezovec, Stakčín, Kolonica, Dúbrava, Hrabová Rostoka, Šmigovec, Ladomirov, Klenová
3.	Uličský mikroregión	Nová Sedlica, Zboj, Uličské Krivé, Ulič, Ruský Potok, Kolbasov, Topoľa, Runina, Príslop